

DEL 3

GENOMFÖRANDE- STRATEGI

För att driva genomförandet av översiktsplanen har delprojekt och nyckelprojekt identifierats. Nyckelprojekten definieras som enskilda projekt med potential att öppna eller förändra en genomförandeprocess. De visar hur utvecklingen kan inledas genom små åtgärder som fokuserar resurser till strategiska satsningar.

13. Insatsområden och delprojekt

Alla plan- och byggprojekt påverkar sin omgivning utanför den geografiska plats som projektet placeras i. En ny byggnad skapar nya rörelsemönster i staden. Ett nytt innehåll i en byggnad eller ett stadsrum förändrar vardagliga aktiviteter och flöden på ett liknande sätt som en ny väg skapar nya möjligheter att röra sig på. Erfarenheter och minnen av aktiviteter och verksamheter i stadens rum, skapar nya tolkningar och nya identiteter för det enskilda stadsrummet och för staden eller regionen i sin helhet. Med denna utgångspunkt fokuserar planförslaget på ett fåtal projekt som bedöms stärka livskvalitet och skapa en hållbar utveckling för hela kommunen.

Utvecklingen av Karlsborgs tätort kan samtidigt inte förlita sig på att problem kan byggas bort genom nybyggnation eller att framtida möjligheter måste ges en fysisk form för att bli synliga. Stadens och det enskilda rummets identiteter skapas i en kombination av fysiska aspekter, dess relationer till andra rum och de berättelser som omger rummet.

Översiktsplanen försöker därför även inarbeta aspekter av det offentliga rummet som inte byggs fysiskt. Redovisade projekt kan därmed även ses som bärare av berättelser, utgöras av tillfälliga projekt och evenemang som skapar nya berättelser om staden, och som projekt samla kommunens förvaltningar kring gemensamma utvecklingsmöjligheter.

Insatsområden

De projekt som presenteras i genomförandestrategin kategoriseras under de insatsområden som redovisats i kommunens visionsdokument. Planen vill på detta sätt förankra förslag på förändringar i visionsarbetet och redovisa en genomförandestrategi för visionens mål. Under varje insatsområde redovisas därefter först teman som belyser centrala frågeställningar för genomförandeprocessen och under olika teman redovisas delprojekt som konkreta steg i utvecklingsarbetet. Teman är sorterade enligt följande:

- *Insatsområde leva & bo*; Nya boendemiljöer, besöksmål Tiveden/Göta kanal
- *Insatsområde kommunikationer*; Vackrare vägar, förbättrad kollektivtrafik, huvudstråk för gång- och cykeltrafik.
- *Insatsområde upplevelser*; Besöksmål Tiveden/Göta kanal, nya boendemiljöer, nya rekreationsområden, temporära projekt.
- *Insatsområde utbildning*; För- och grundskola, utbildningshub.

För varje delprojekt har därefter översiktligt nyckelprojekt identifierats. Nyckelprojekten är centrala för att det enskilda projektets möjligheter att förändra den omgivande staden ska tillvaratas och kopplas till en avgränsad fysisk situation. Presentationen av delprojekten avser på detta sätt synliggöra behovet av att inom genomförandeprocessen kontinuerligt fördjupa kartläggningen av presenterade delprojekt. Det är i detta kartläggningsarbete mycket viktigt att inkludera en bred förståelse av befintliga förutsättningar. Att planen pekar ut delprojekt istället för att peka på fördjupningar av delområden vill visa på betydelsen av att genomförandet drivs som samverkansprojekt mellan kommunala förvaltningar och mellan kommun, näringsliv, kultur- och föreningsliv m.fl. Samtidigt återkopplas i genomförandestrategin till översiktplanens regionala perspektiv. Flera av de utpekade delprojekten bör drivas som regionala samverkansprojekt. Även om delprojekten redovisas separat är det viktigt att de utvecklas utifrån en förståelse för hur de påverkar andra delprojekt.

Nedan följer först inledande beskrivningar av insatsområden och teman. Därefter presenteras samlat utpekade delprojekt.

Insatsområde Leva och Bo

Befolkningstillväxten i Karlsborg har varit svag under senare år vilket gör att utpekandet av områden för ny bebyggelse är varsam i översiktsplanen. Men en svag befolkningstillväxt väcker samtidigt frågeställningar om hur en fortsatt befolkningsminskning påverkar möjligheter för lokal service och näringsverksamhet. Det krävs åtgärder för att åstadkomma en långsiktig hållbar utveckling. Därför har delprojekt pekats ut för att genom förädling av befintliga kvaliteter synliggöra utvecklingspotentialen. Prioriterade områden för ny bebyggelse av bostäder samt planändringar och projekt är föreslagna för att förbättra möjligheterna att i kommunen utnyttja befintliga kvaliteter på bästa sätt för att stödja en befolkningsutveckling.

TEMA BESÖKSMÅL TIVEDEN/GÖTA KANAL

I Karlsborgs norra kommunal del pågår redan arbete med att utveckla Tiveden till ett gemensamt mellankommunalt besöksmål. I området finns ett flertal aktörer som med utgångspunkt i platsspecifika kvaliteter och förutsättningar i skogs- och sjölandskapet bedriver näringsverksamhet av olika slag. Kommunen ser detta arbete tillsammans med möjliga besöksmål längs Göta kanal som en förutsättning att utveckla kommunens norra delar. Som delprojekt för att förbättra förutsättningarna för pågående arbete pekar översiktplanen ut väg 202 samt väg 49 norr om Karlsborgs tätort som del av ett regionalt turistvägsnät för att knyta samman regionens stora besöksmål. De sjönära områden som idag rymmer näringsverksamhet eller där näringsverksamhet bedöms som möjlig föreslås som LIS-områden (se kapitel 6). Kommunen avser att stödja pågående arbete med att utveckla kluster mellan olika näringsverksamheter.

DELPROJEKT: Regional turistväg

NYCKELPROJEKT: LIS-områden, Dialog Tiveden

TEMA NYA BOENDEMILJÖER

I de övergripande principerna (se kap 4) redovisas ambitionen att koncentrera och förtäta befintliga situationer. Förtätningar handlar om både bebyggelse men framförallt av verksamheter och aktiviteter, det vill säga kulturella uttryck.

Det spektakulära landskapet i Karlsborgs kommun ger många attraktiva lägen för nya bostäder men följande delprojekt är identifierade utifrån de platser som både relaterar till landskapskvaliteter och ligger nära befintlig infrastruktur och service. Utpekade områden prioriteras med ambitionen att de förbättrar förutsättningarna för en hållbar utveckling av hela kommunen.

Samtidigt är *Stadsparken* utpekad som ett delprojekt. En ny stadspark som relaterar olika centrumpunkter inom Karlsborgs tätort samt utvecklar strandområdet mot Vättern bedöms som ett projekt som synliggör utvecklingspotentialen för hela kommunen.

DELPROJEKT: Äspenäset, Bangårdsområdet, Rödesund, Fästningsområdet, Mölltorp, Stadsparken.

Insatsområde utbildning

En god barnomsorg och utbildningsmiljö för både grundskola och vidare utbildning är viktigt för att skapa bättre förutsättningar för de som bor och verkar i kommunen och utvecklingspotential för näringslivet.

Idag finns inte gymnasieutbildningar inom kommunen och en fortsatt befolkningsminskning kan få konsekvenser för högstadieskolan. En god för- och grundskoleutbildning stärker inte bara kommunens attraktionskraft gentemot barnfamiljer, utan ger också trygga och harmoniska barn och ungdomar. Idag är andelen elever som har godkänt eller högre betyg jämförelsevis hög, trots detta väljer dock flertalet att inte fortsätta vidare till studieförberedande utbildningar, utan väljer i hög utsträckning yrkesförberedande gymnasieprogram.

Inom genomförandestrategin har därför två nyckelprojekt som berör utbildning lyfts fram. Det första som generellt handlar om utveckling av för- och grundskolan kan synas mycket brett i sin omfattning men vill peka på behovet av att dessa satsningar förbättrar möjligheterna för en hållbar utveckling av kommunen ur både ett socialt, kulturellt och ekonomiskt perspektiv. Genom att prioritera utbildningskvalitet och barnomsorg skapas attraktivitet för att leva och bo i kommunen.

Det andra nyckelprojektet handlar om att etablera en utbildningshub. Med det menas en lokal som har teknisk utrustning för att följa distansutbildningar samt ett sammanhang som ger möjlighet att skapa en lokal akademisk miljö. Kommunens bibliotek är viktiga funktioner för denna utveckling.

Inom arbetet med översiktsplanen har även möjligheterna att samverka med försvarsmaktens utbildningskompetens undersökts. Tyvärr finns det inga sådana möjligheter på grund av försvarets nuvarande direktiv. Dock finns möjligheter att samlokalisera lokaler, vilket skapar ett gemensamt gränssnitt som på lägre sikt kan ge nya möjligheter. Tillsammans med en utbildningshub kan det skapas lokaler för det lokala föreningslivet, tillsammans med exempelvis kommunens bibliotek och bibliotekslokaler. Dessa lokaler som har teknisk utrustning för möten, utskrifter och kommunikation kan även utvecklas som småskaliga samlingsplatser för exempelvis egenföretagare eller de som vissa dagar arbetar hemifrån.

NYCKELPROJEKT: För- och grundskolor, utbildningshub (en lokal för distansutbildning, med gemensamma funktioner såsom café, bibliotek, akademisk gemenskap)

Insatsområde kommunikationer

Kommunikationsmöjligheterna till och från och inom Karlsborgs kommun är mycket viktiga för framtida utvecklingsmöjligheter. Detta gäller för samtliga trafikslag. Redan idag finns bra förbindelser från Karlsborg för bil- och busstrafik mot väster och i övriga riktningar bra tillgänglighet för bilar men betydligt sämre för kollektivtrafik. Samtidigt som kommunikationerna måste vara tillgängliga och framkomliga är vägarnas gestaltning viktig för både säkerhet och vägval vilket framförallt kan påverka besöksnäring men även förbättra livskvaliteten för de som lever och verkar inom kommunen. Utvecklingen av kommunikationer redovisas genom tre teman.

TEMA VACKRARE VÄGAR

Med inspiration från Norska turistvägsprojekt, där särskilt vackra vägsträckor identifierats och rastplatser byggts vid spektakulära lägen samt genomförts med hög arkitektonisk kvalitet, föreslås ett liknande angreppssätt längs huvudvägnätet genom Karlsborgs kommun, men anpassat till Karlsborgs förutsättningar. Vägsträckornas befintliga kvaliteter kan utvecklas både genom att tillsammans med markägare lyfta fram utblickar och vyer över exempelvis vattenområden eller förstärka landskapsupplevelsen av att åka genom tät skog. För att öka tillgängligheten till exempelvis besöksmål och sevärdheter är skyltning viktigt, både till större och mindre sevärdheter och till servicefunktioner. Genom att arbeta med en hög ambitionsnivå gällande utformningen, koppla genomförandet till etableringen av ett regionalt turistvägsnät och utveckla information kring projektet kan det leda till att fler reser genom kommunen på ett säkrare och mer kvalitativt sätt än tidigare.

DELPROJEKT: Regional turistväg, Storgatan, Stadsparken

TEMA FÖRBÄTTRAD KOLLEKTIVTRAFIK

För att utvidga Karlsborgs arbetsmarknadsregion och minska beroendet av biltransporter till och från och inom kommunen är kollektivtrafiken viktig. Idag är Karlsborg beroende av fungerande byten i Skövde för att med kollektivtrafiken resa längre sträckor. Samtidigt är det mycket svårt att utveckla kollektivtrafik till kommunens glest befolkade ytterområden. Som ett led i att se på möjligheten att förbättra kollektivtrafiken lyfts följande nyckelprojekt fram. Genom en satsning på både gestaltning och schemaläggning kring Skövde resecentrum kan bytessituationen förbättras. Utvecklingen av Skövde resecentrum som ett regionalt resecentrum ses som ett nyckelprojekt för en regional utveckling. Sommartid är behovet av kollektivtrafik till kommunens norra delar betydligt större än vintertid, varför sommarbusslinjer till Tiveden och längs Göta kanal bedöms som ett nyckelprojekt som förbättrar förutsättningarna för besöksnäringen. På motsvarande sätt prioriteras möjligheten att busslinjer som startar och slutar i Karlsborg under de månader som Göta kanal är stängd leds vidare till tätortens norra del i en slinga eller till ett nytt resecentrum som ett nyckelprojekt.

NYCKELPROJEKT: Resecentrum Skaraborg, Förlängd busstrafik norr om kanalen i Karlsborg, Sommarbuss till besöksmål

TEMA HUVUDSTRÅK FÖR GÅNG OCH CYKEL

Bilberoendet inom kommunen beror på både avstånd mellan målpunkter, avsaknad av kollektivtrafik och avsaknad av säkra alternativ för oskyddade trafikanter. På samma sätt som översiktsplanen som en övergripande princip pekar ut ett regionalt turistvägnät som ett viktigt delprojekt kan en utveckling av ett lokalt cykelvägnät som knyter samman kommunens tätorter både öppna utvecklingspotential för boendemiljöer, näringsliv och turistorienterade projekt. En cykelväg längs Göta kanal ses som ett nyckelprojekt att utveckla tillsammans med en regional turistväg. Cykelturismen längs kanalen ökar men är idag störst väster om sjön Viken. Genom att se väg 202 och kanalen som stomme för ett turistvägsstråk kan detta stråk över tid utvecklas som ett nätverk av olika kommunikationsmöjligheter för olika trafikanter. Cykelvägen skulle kunna kompletteras med möjlighet att ta sig över Vättern med båt.

DELPROJEKT: Regional turistväg

NYCKELPROJEKT: Cykelbana mellan Karlsborg, Mölltorp och Forsvik, linfärja mellan Skackan och Haganäset, belysning längs strandpromenad. Besöks-hub i Forsvik

Insatsområde upplevelser

I Karlsborgs kommun finns fyra besöksmål (Fästningen, Göta kanal, Forsviks Bruk, Tivedens nationalpark) som var och ett är stora nog att locka besökare utanför kommunen. Samtidigt finns det runt dessa besöksmål kluster av mindre mål och servicefunktioner. Samtidigt som upplevelser i många fall är förknippat med besöksnäringen är en upplevelserik vardagsmiljö ett prioriterat utvecklingsmål för kommunen.

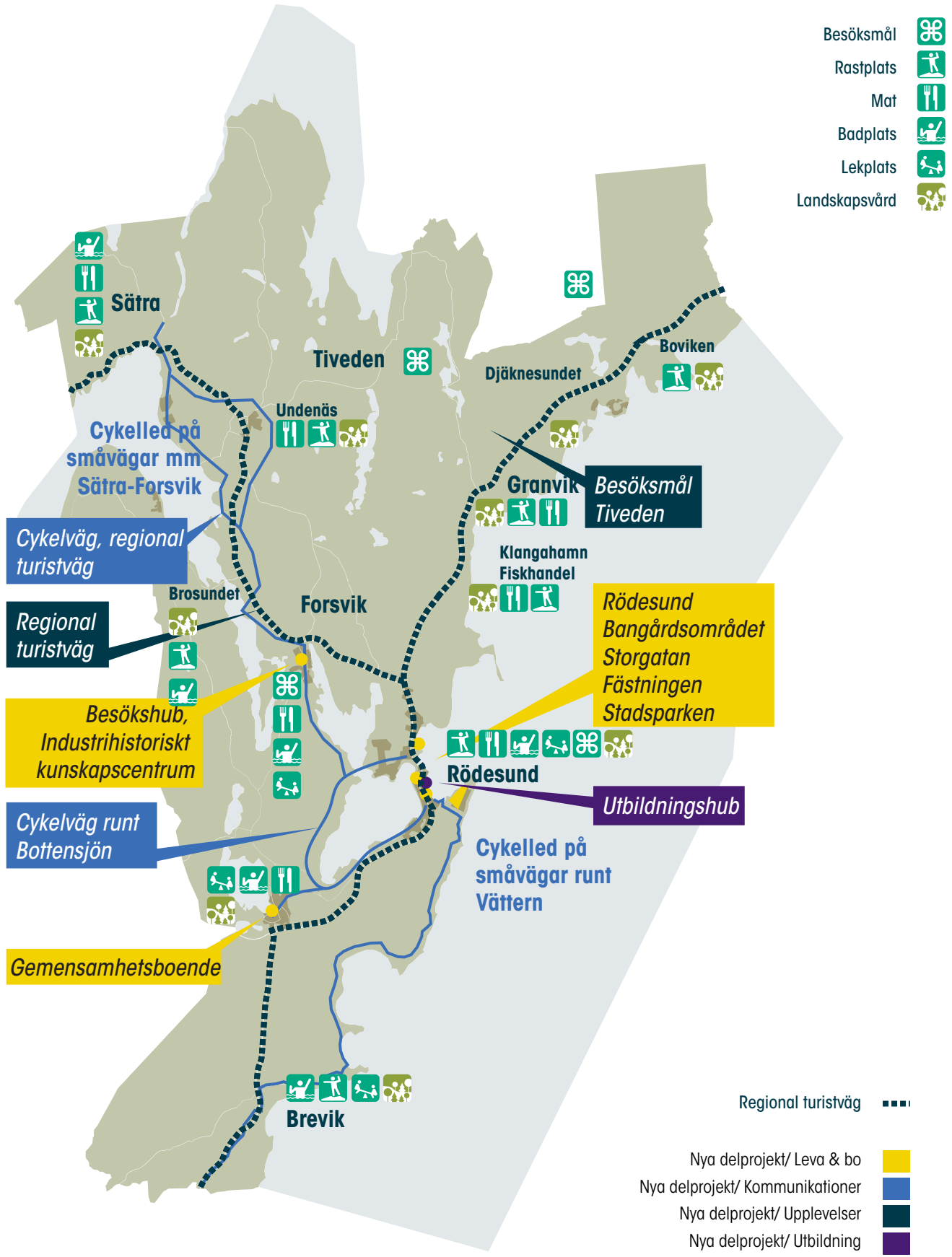
TEMA BESÖKSMÅL TIVEDEN/ GÖTA KANAL

Se beskrivning under insatsområde Leva och bo.

TEMA TEMPORÄRA PROJEKT OCH EVENEMANG

Som nämndes i inledningen till genomförandestrategin vill översiktsplanen belysa möjligheterna att utveckla och förändra rumslig identitet och meningsskapande genom nya berättelser om rummet och genom temporära projekt som synliggör och lyfter fram befintliga kvaliteter på ett nytt sätt. Detta tema kan ses knutet till insatsområde upplevelser men måste utvecklas parallellt med redovisade delprojekt och nyckelprojekt. Det är därför mycket viktigt att de fördjupade kartläggningar som genomförs för delprojekt och nyckelprojekt i det fortsatta arbetet även inkluderar individuella och gemensamma tolkningar av rum och kartlägger kulturella yttringar i alla dess former som potentiella utgångspunkter för kommunens utvecklingsarbete. Nedan redovisas två delprojekt som bedöms som prioriterade utifrån att de redan pågår, samt visat sig framgångsrika och möjliga att utveckla vidare.

NYCKELPROJEKT: Allsång, Vätternrundan, Nationaldagsfirandet, Maratonlopp runt Udden, Mölltorp Beach Open, Sköna maj

Delprojekt A: Regional turistväg

Väg 202 och Göta kanal utpekade som stommen i ett regionalt kommunikationsstråk som binder samman regionens största besöksmål (Läckö slott, Hornborgasjön, Vänerskärgården/Kinneulle, Göta kanal och Karlsborgs fästning). Dessa stråk överlagras därefter med ett nätverk av olika kopplingar och förbindelser för cykel, vandring, ridning m. m.

Samtidigt utvecklas vägrummet genom landskapsvård som på strategiska sträckor förstärker utblickar och lokala kvaliteter. Rastplatsmiljöer utvecklas vid lokala sevärdheter som genom en hög arkitektonisk nivå förstärker befintliga kvaliteter och blir besöksmål i sig likt det norska projektet ”Nasjonale turistveger”.

Parallellt med rastplatser och landskapsvård utvecklas ett vägs skyltningsprogram för att komplettera befintlig information om sevärdheter, reservat, vackra platser och platser med lokal betydelse. Skyltprogrammet samordnas med turistkartor och turistinformation samt resurser på internet. För ett regionalt turistvägnät är utvecklingen av befintliga kvaliteter i Sätra, Udenäs, Forsvik, Granvik och Brevik av stor betydelse.

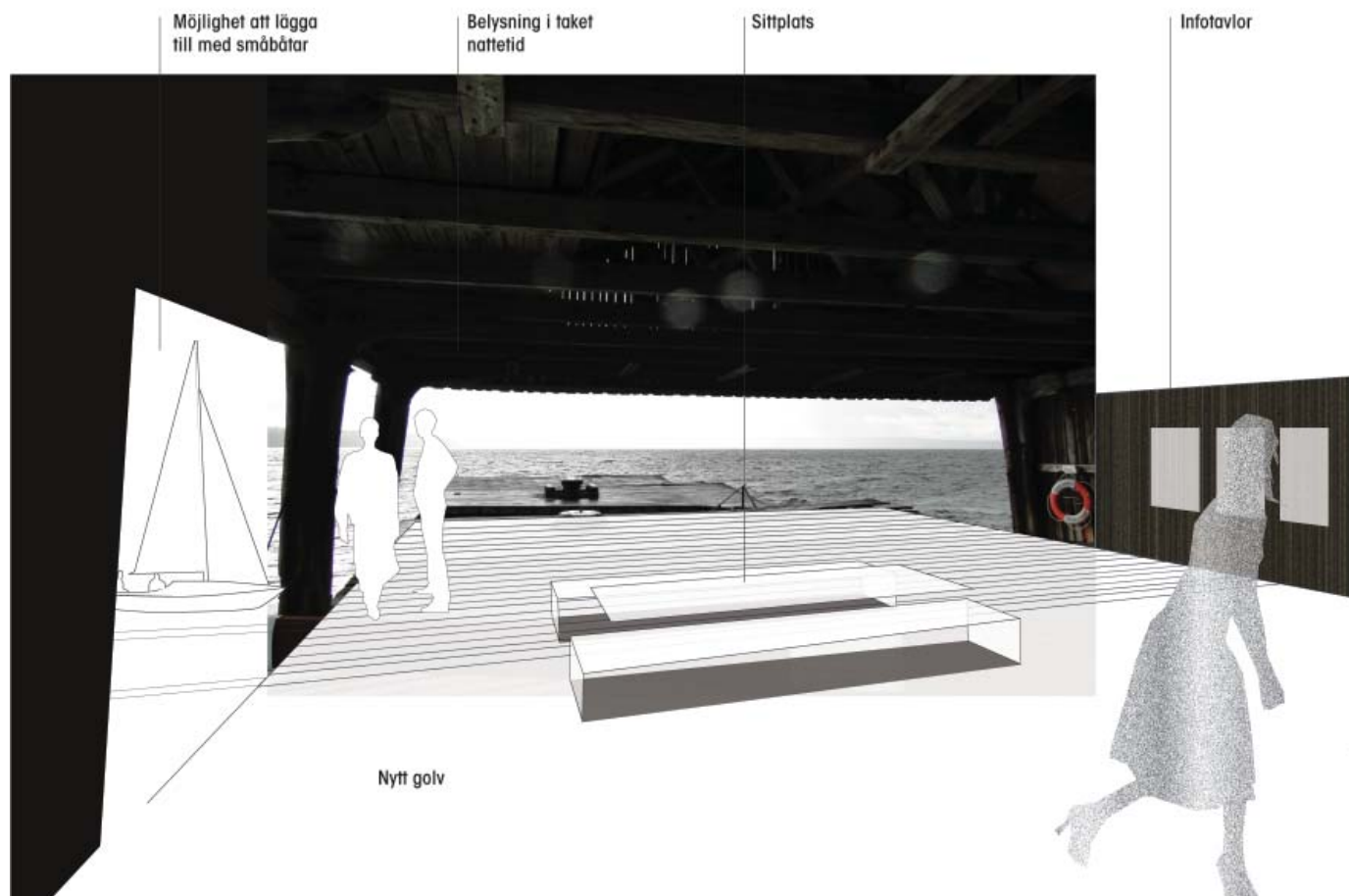
OVAN: Genom röjning av undervegetation förbättras utblickar från vägen. NEDAN: Fotomontage rastplats Sätra.

NYCKELPROJEKT

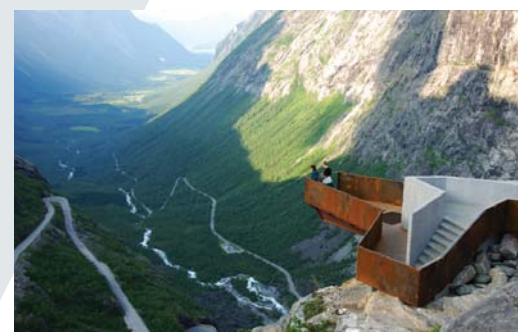
Landskapsvård: Viadukten där väg 49 korsar banvallen vid flygplatsen, olika lägen längs väg 49 i norra kommundelen samt längs väg 195 mot Brevik och väg 202 mot Viken, Brosundet, Forsvik och Udenäs.

Rastplatser: Brevik, Klanghamn, Udenäs, Sätra, Granvik och Djäknasundet

Skyllning: Tiveden, infarterna till tätorterna, i anslutning till rastplatser.

OVAN: Exempel på norska rastplatser
foto fr ovan: Hege Lysholm, Per Kollstad, Vegar Moen

Delprojekt B: Äspenåset

Äspenåset är ett nytt bostadsområde i norra delen av Karlsborgs tätort beläget på ett f. d. område för ammunitionstillverkning. Utbyggnaden av området påbörjades 2009, och haft en något trög start även om en del av småbåtshamnen och ett antal hus uppförts. För att tydliggöra och förstärka de mycket attraktiva boendekvaliteter som området kommer ha i framtiden har ett antal nyckelprojekt pekats ut.

Genom att etablera en kvällsbelyst strandpromenad som möjliggör att man kan röra sig genom området, samt etablera fickparker med olika karaktär, synliggörs områdets kvaliteter på ett nytt sätt. Tillsammans med anläggandet av en lekplats och småbåtshamn levandegörs området redan innan det blir fullt utbyggt.

NYCKELPROJEKT

Strandpromenad, lekplats, fickparker och småbåtshamn.

OVAN: Sektion genom ny bebyggelse och strandområde

NEDAN: Fotomontage från Strandpromenaden

Delprojekt C: Bangårdsområdet

För möjligheten att bo och etablera verksamheter i de centrala delarna av Karlsborgs tätort finns bangårdsområdet som en resurs att bebygga. Då en eventuell återupptagen persontrafik på Karlsborgsbanan inte kräver hela bangårdens spårområde, finns möjligheter att, tillsammans med åtgärder mot buller från Storgatan, exploatera området och förtäta det med nya aktiviteter, bostäder och program.

Nyckelprojekt för denna utveckling är att förstärka tvärkopplingar tillsammans med fickparker. Tvärkopplingarna avser inte att utöka den lokala biltrafiken utan har ambitionen att dela in Storgatan i olika sektioner och prioriterar därmed gestaltningsmässigt lokal trafik före genomgående trafik. Fickparker har chansen att långsiktigt etablera nya kvaliteter och en ny betydelse för området. För att inledningsvis ge området en ny identitet och synliggöra dess utvecklingspotential behöver dock temporära projekt utvecklas. Detta kan vara omgestaltning med inspiration från parker i forna industriområden såsom Emscher Park i Ruhrområdet i Tyskland eller The High Line i New York.

Området tål mycket väl en högre exploatering som ger utsikt över både Vättern och Bottensjön. Bebyggelsen bör utformas så att bottenvåningar mot gatan över tid kan fyllas med verksamheter. Alternativa dragningar av väg 49 genom tätorten ger olika förutsättningar för exploateringen.

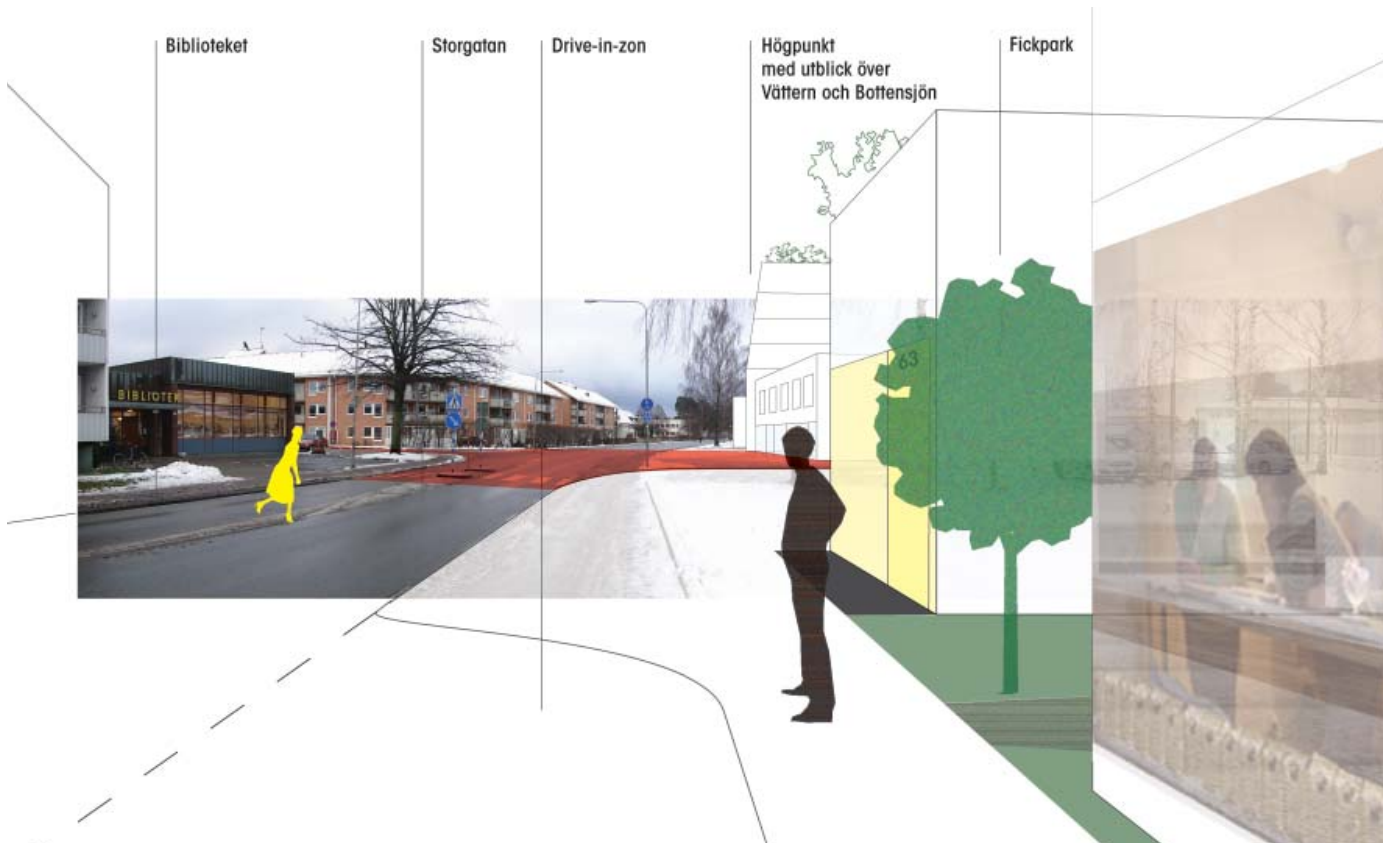
NYCKELPROJEKT

Temporära projekt och landskapsgestaltning, nya fickparker, tvärkopplingar mellan Vättern och Bottensjön, omgestaltning av Storgatan och nytt resecentrum.

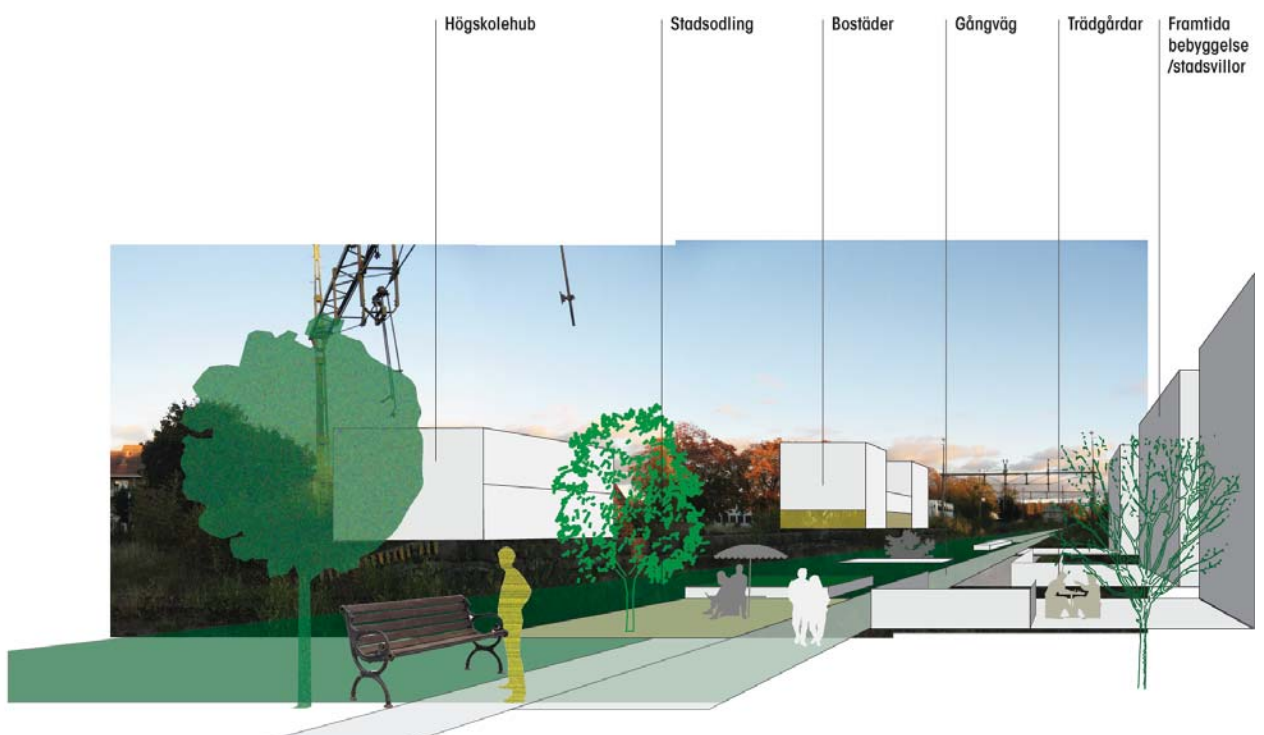
OVAN: Referensbild landskapsprojekt (The High Line)

NEDAN: Fotomontage från Storgatan

NEDAN: Fotomontage från bangården

Delprojekt D: Rödesund

Rödesundsområdet är en mycket viktig bebyggelsemiljö för att visa på Karlsborgs historiska betydelse med läget vid kanalen. Samtidigt finns det stora förtätningsmöjligheter inom området som är mycket strategiskt placerat i mötet mellan Storgatan/väg 49 och Göta kanal, två av kommunens viktigaste kommunikationsstråk.

För att utvecklingen av Rödesund ska bli ett delprojekt som förstärker utvecklingspotentialen för hela kommunen, är det dels viktigt att allmänna intressen tas tillvara och förstärks vid en förtätning, samt att området åtminstone delvis kan utnyttjas och exploateras högre för att koncentrera fler människor som ger mer underlag för handel och service. Idag är vissa partier av området svårtillgängligt för allmänheten på grund av industri- och varvsverksamhet samt privata tomter. Stora ytor används enbart som uppställningsplats för bilar eller båtar.

Nyckelprojekt för utveckling av området är i första hand ett arbete med att lösa parkerings- och båtuppställningsfrågan för att säkra tillgång på användbar mark. Genom effektiva parkeringslösningar som utnyttjar Storgatans flöde av människor, kan man skapa förutsättningar för ny bebyggelse att innehålla verksamheter både längs gatan och mot vattnet. Som åtgärder på kortare sikt ses iordningsställande av park- och lekmiljöer i befintligt grönområde och längs vattnet samt uppförande av bodar för försäljning m. m. längs gästhamnsbryggan.

NYCKELPROJEKT

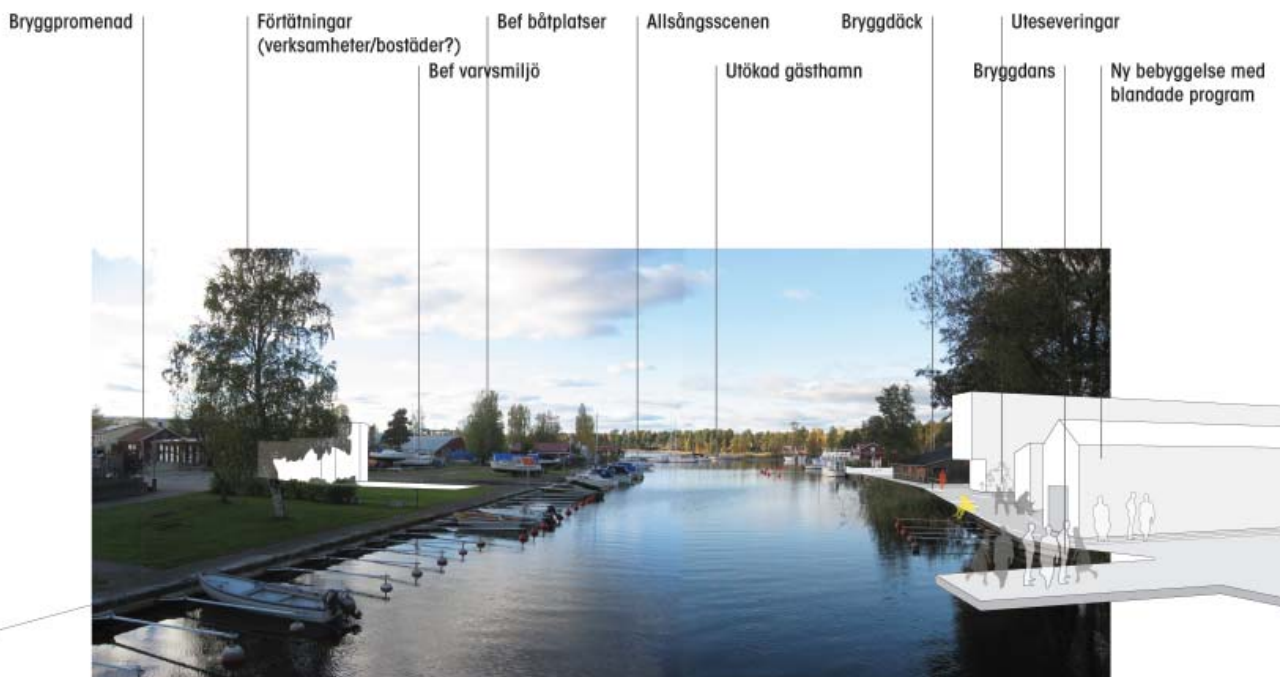
Bryggdäck med sjöbodsbebyggelse vid gästhamnen, parkerings- och drive-in funktioner längs Storgatan och ett nytt nyckelprogram som kan bli en större exploatering och dragare i området, park med lekmiljöer.

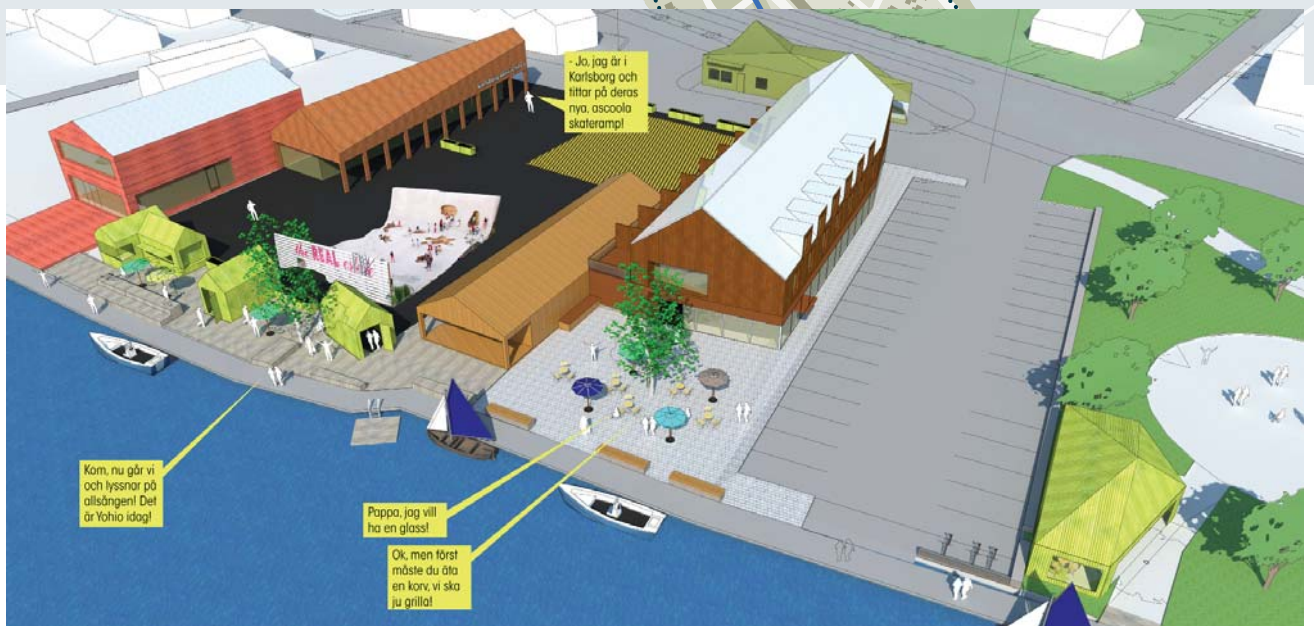
Sommaren 2013 påbörjades ett arbete med att utveckla området utifrån ovan nämnda målsättningar. I kv Strömmen söder om kanalen påbörjades under 2012 ett projekt att bygga bostäder i form av två punkthus.

OVAN: Bilder från området idag.

NEDAN: Fotomontage Bryggmiljö

OVAN: Visionsbild framtida Rödesund

Delprojekt E: Fästningsområdet

Fästningsområdet är ett viktigt verksamhetsområde för försvarsmaktens verksamhet och erbjuder en unik boende- och verksamhetsmiljö i ett lokalt och regionalt perspektiv med miljö och byggnader av högt kulturhistoriskt värde. Området lever upp under sommaren då det är ett stort besöksmål. Statens fastighetsverk äger och förvaltar samtliga byggnader inom området. Försvarsmakten har länge varit den dominerande hyresgästen, men genom försvarrets omorganisation (se kapitel 5) lämnas allt fler byggnader för ny användning framöver. Inom området finns också tillverkning av ammunition (Vanäsverken, Nammo AB).

Genom att tillsammans med försvarsmakten och Statens fastighetsverk utveckla fästningsområdet som en blandad stadsmiljö med olika program och olika boendeanternativ levandegörs området över dygnet och veckan. Ett viktigt nyckelprojekt för utvecklingen är att bevara och förvalta de unika miljöer som finns där. Andra nyckelprojekt handlar om att synliggöra potentialen i området. Genom exempelvis Artist-in-Residence-program i fästningssjukhuset på Vanäs udde kan konstnärer få bo i byggnaderna mot att de samtidigt utvecklar området med konst, installationer eller performance. Temporära projekt som Guldjakten kan levandegöra historien och miljön på ett nytt sätt samt locka nya besökare till området. Nationaldagsfirandet på fästningen är en annan populär återkommande aktivitet.

NYCKELPROJEKT

Bevarande av unika miljöer, omprogrammering av befintlig bebyggelse, Residencyprogram och temporära aktiviteter.

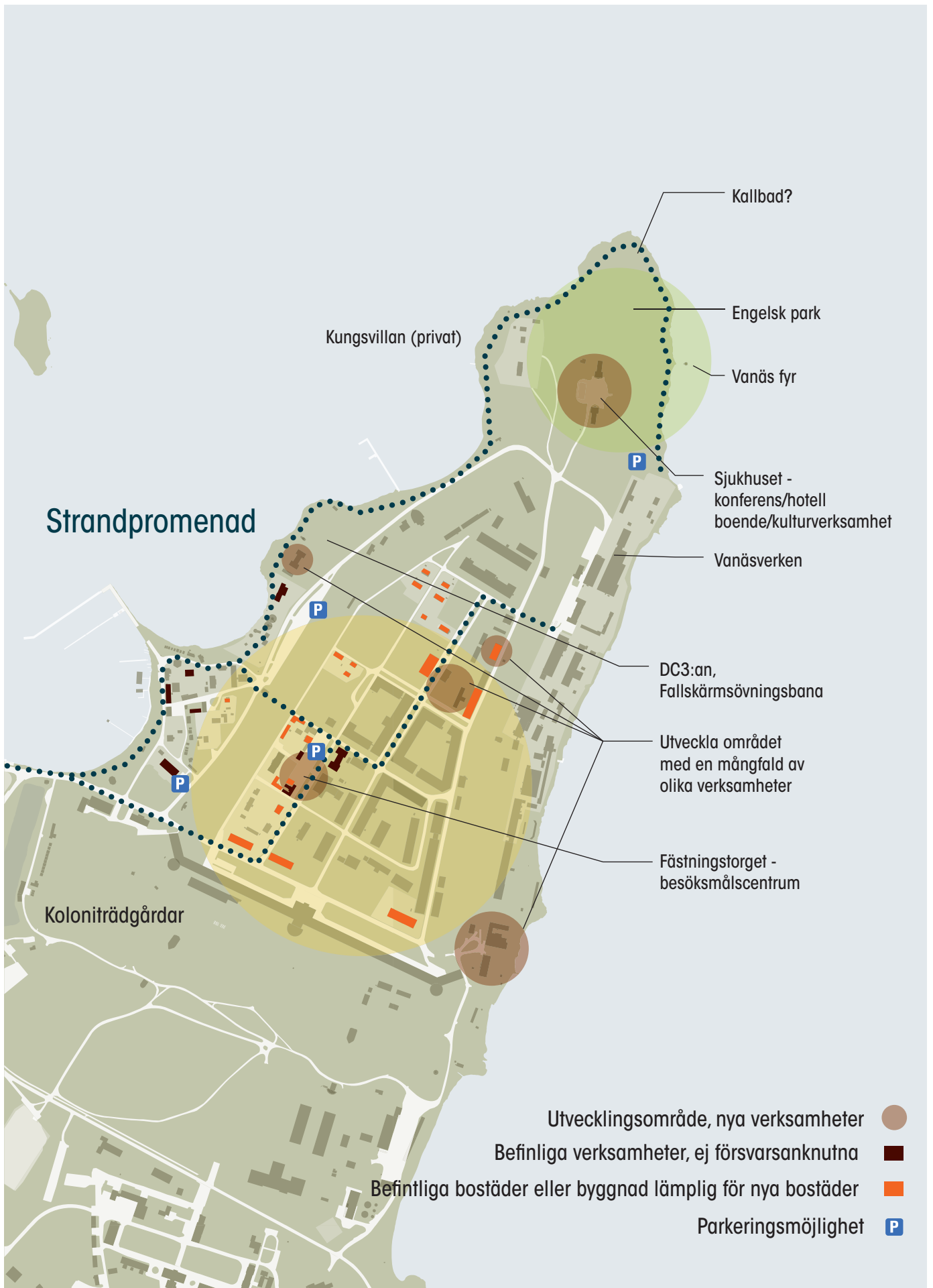
OVAN: Nationaldagsfirande på fästningen, foto C Eklund
NEDAN: Fästningstorget

OVAN T V: Sjukhuset
OVAN T H: Vanäs fyr

Delprojekt F: Mölltorp

Mölltorp ligger strategiskt vid huvudstråket från Karlsborg mot Tibro och Skövde vilket gör att orten är välförsedd med bra kommunikationer och kollektivtrafik. I Mölltorp finns service i form av dagligvaruaffär och bibliotek samt skola, badmöjligheter och strandmiljöer mitt i tätorten. Dessa förutsättningar öppnar för en utveckling av nya boendemiljöer centralt i tätorten som både tillvaratar sjöutsikten, och som kan kombineras med boendeformer med någon form av kollektivt boende.

Nyckelprojekt för detta handlar om förbättrade miljöer kring pendelparkering och busshållplatser samt projekt som synliggör de befintliga kvaliteter som finns i exempelvis Mölltorpsparken och runt badplatsen; ett kvällsbelyst gångstråk, förbättrad lekmiljö och säkra cykelvägar.

Det är viktigt att denna utveckling kan få pågå under längre tid i en takt anpassad till ortens storlek och att de lägen som bäst förstärker de befintliga kvaliteterna tas i anspråk först.

NYCKELPROJEKT

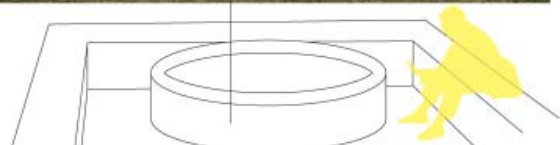
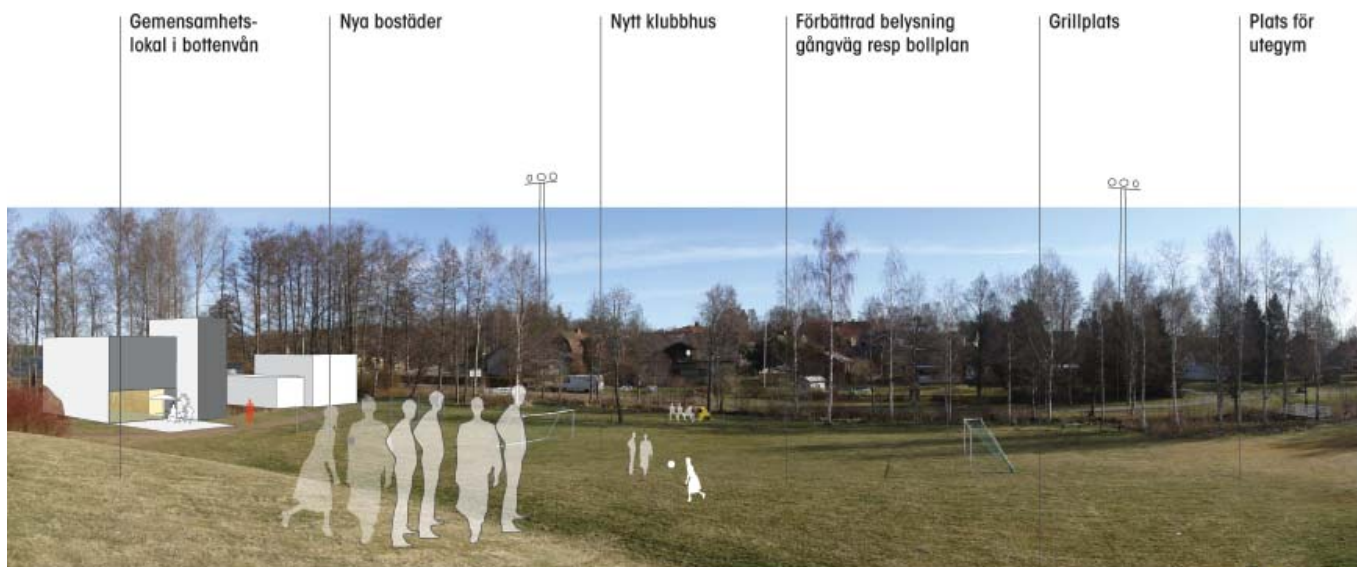
Nya boendeanternativ, Mölltorpsstråket, belysning av Mölltorpsparken, förbättrad pendelparkering och temporära projekt (t.ex. Mölltorp Beach Open, Valborgsmässöfirandet m. m.)

OVAN: Pendelparkeringen

MITTEN: Utsikt över Kyrksjön från område för ny bebyggelse

NEDAN: Montage vid Mölltorpsparken

Delprojekt G: Stadsparken

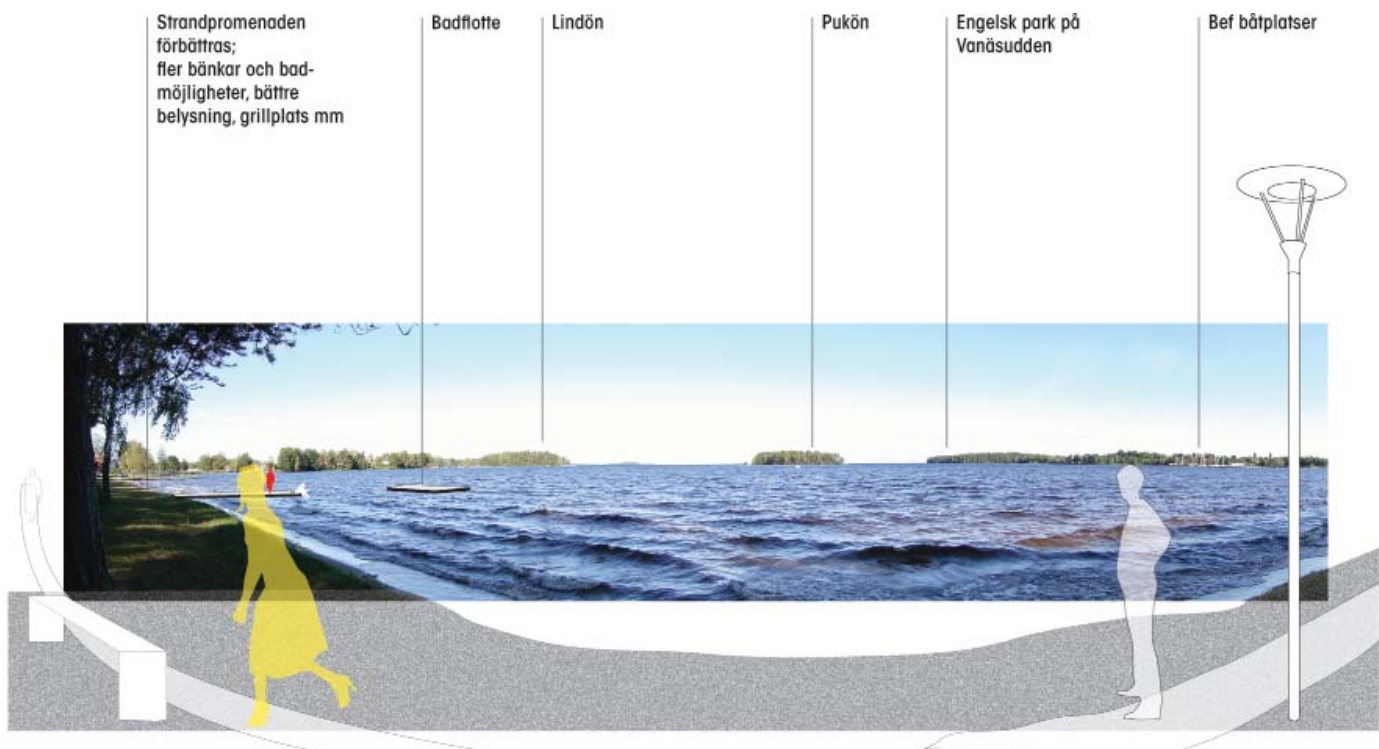
Vattenområdet mellan Rödesund, Pukön och Vanäs udde har historiskt varit en plats för båtar att ankra på, före vidare resa genom kanalen. I vattnet finns rester av ledmurar och på öarna Pukön och Lindön finns rester av bebyggelse. Många upplever Karlsborgs tätort som splittrat mellan olika centrumpunkter. En ny definition av Karlsborgs stadspark som mestadels en vattenyta knyter samman tätorten på ett nytt sätt och förtydligar relationen mellan land och vatten.

Nyckelprojekt för Stadsparken handlar dels om att identifiera och utveckla relationer till de omkringliggande förtätningarna av handel och verksamheter samt att addera funktioner och aktiviteter till strandpromenaden såsom grillplatser, utekök, utegym och lekmiljöer. Ett eventuellt framtida utnyttjande av Lindön och Pukön för friluftssändamål kan bli föremål för Natura 2000-prövning.

NYCKELPROJEKT

Fler parkbänkar, bryggor och badflottar ute i vattnet för att skapa nya möjligheter att uppleva vattenrummet. Utveckling av strandpromenaden med belysning, grillplats, utegym, lekmiljöer, sjösättningsramp, trambåts- respektive kajakuthyrning vid fästningsbryggan. Att lokalisera startpunkt för vattenaktiviteter såsom dykning, vattenskidåkning, simtävling kan vara ytterligare exempel på hur parken kan aktiveras och funktioner koncentreras.

NEDAN: Vyer från Karlsborgsviken/ blivande Stadsparken.
Foto: Karolin Johansson

Delprojekt H: Storgatan

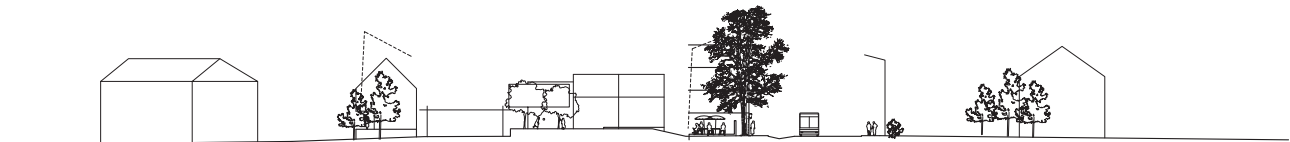
Storgatan genom Karlsborgs tätort fungerar både som huvudgata för tätorten och som genomfart för väg 49. Det gör att vägen trafikeras av tung genomfartstrafik som genom dagens gestaltning av vägen prioriteras före oskyddade trafikanter och de som använder vägen för lokala resor. Tidigare har alternativa dragningar av vägen diskuterats, vilket fortfarande är en viktig frågeställning för att identifiera strategiska satsningar för utvecklingen av Karlsborgs tätort.

Alternativa väglösningar redovisas på detta uppslag. Sett till resonemang ovan är det viktigt att identifiera ett vägalternativ som ger säkra skolvägar från skolorna till resecentrum. För att förbättra tillgängligheten till den regionala kollektivtrafiken föreslås samtidigt en förlängning av de regionala linjerna till norr om kanalen.

Nyckelprojekt för att förändra Storgatan handlar om att identifiera projekt som skapar en gestaltning av gatan som prioriterar den lokala trafiken och oskyddade trafikanter före tung och genomgående trafik. Genom att tydliggöra tätortens tvärkopplingar mellan Vättern och Bottensjön kan vägen sektioneras och de långa siktlinjer, som ger höga hastigheter på trafiken, kan brytas. Samtidigt är Storgatan som huvudgata genom tätorten en viktig förutsättning för många av ortens handelsetableringar. Genom att utforma parkeringslösningar och även eventuellt drive-in funktioner längs med gatan förenklas övergången från bil till gående. Tillsammans med åtgärder för att hantera buller är förhoppningen att detta gynnar etableringar av verksamheter inom tätorten.

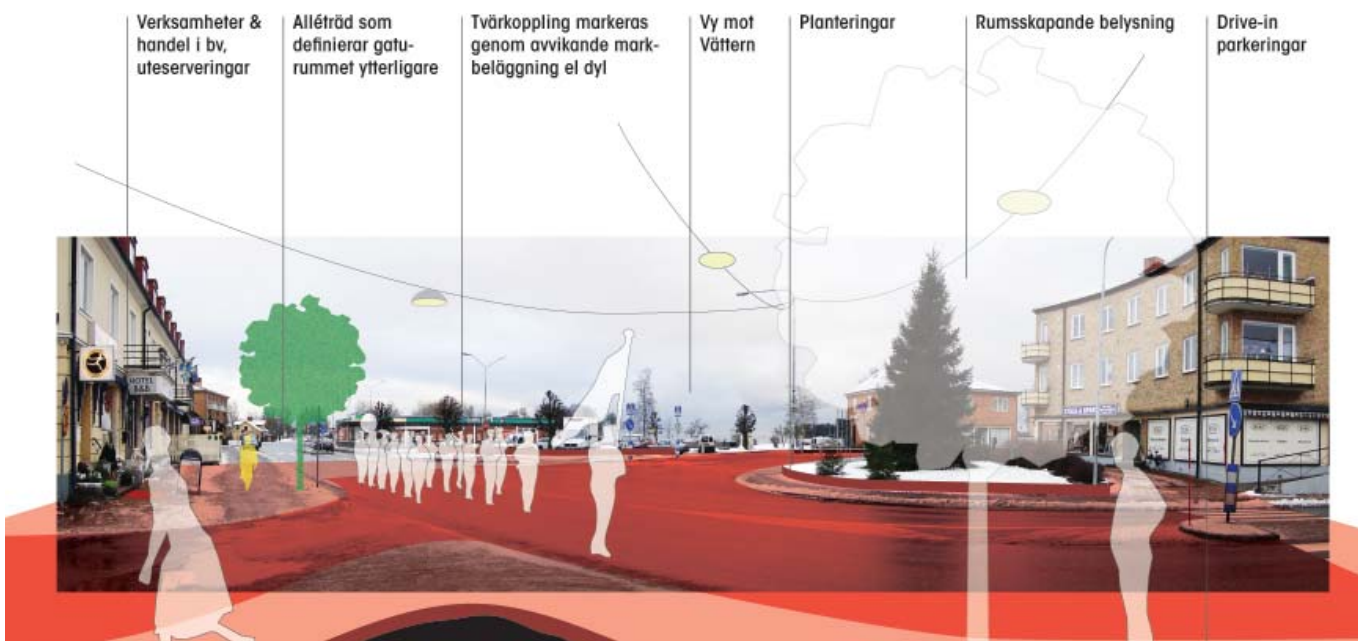
NYCKELPROJEKT

Tvärskopplingar, parkeringslösningar, bullerhantering, drive-in funktioner och alternativ placering av genomfarten förbi bangårdsområdet, nytt trafikupplägg för kollektivtrafiken genom Karlsborgs tätort samt pendelparkeringar.

OVAN: Sektion Genom väg 49/Storgatan och bangårdsområdet

NEDAN: Fotomontage från Torget

- ALT 1, Utveckling av bef läge
- + Minimal investeringskostnad för väg
  - + Maximal exploaterbar yta
  - + Nya tvärkopplingar skapar sekvenser
  - Tung trafik kvar i samma läge

- ALT 2, Maximal skyddsverkan
- + Leder bort tung trafik från skolområdet
  - Tar bort trafik från etablerade verksamheter
  - Parallella gator sprider buller över ett större område

- ALT 3, Delvis bevarande av bangården
- + Leder bort tung trafik från skolområdet
  - + Bryter vägens långa siktlinjer
  - + Bef vägranlutning till Ica och kommunhus kvar
  - Utan nya bullerskydd blir stor del av bef bebyggelse bullerutsatt.

Delprojekt I: Forsvik

OVAN: Vyer från Forsvik

NEDAN: Fotomontage på besökshub/kanalrastplatsen

I Forsvik har industriverksamhet pågått sedan 1200-talet och brukets och ortens historia är av central betydelse för att förstå varför Sverige ser ut som det gör idag. Sågverket troddes vara landets äldsta när det lades ner. Den industrihistoriska utvecklingen är därför viktig att lyfta fram som nutida utvecklingspotential.

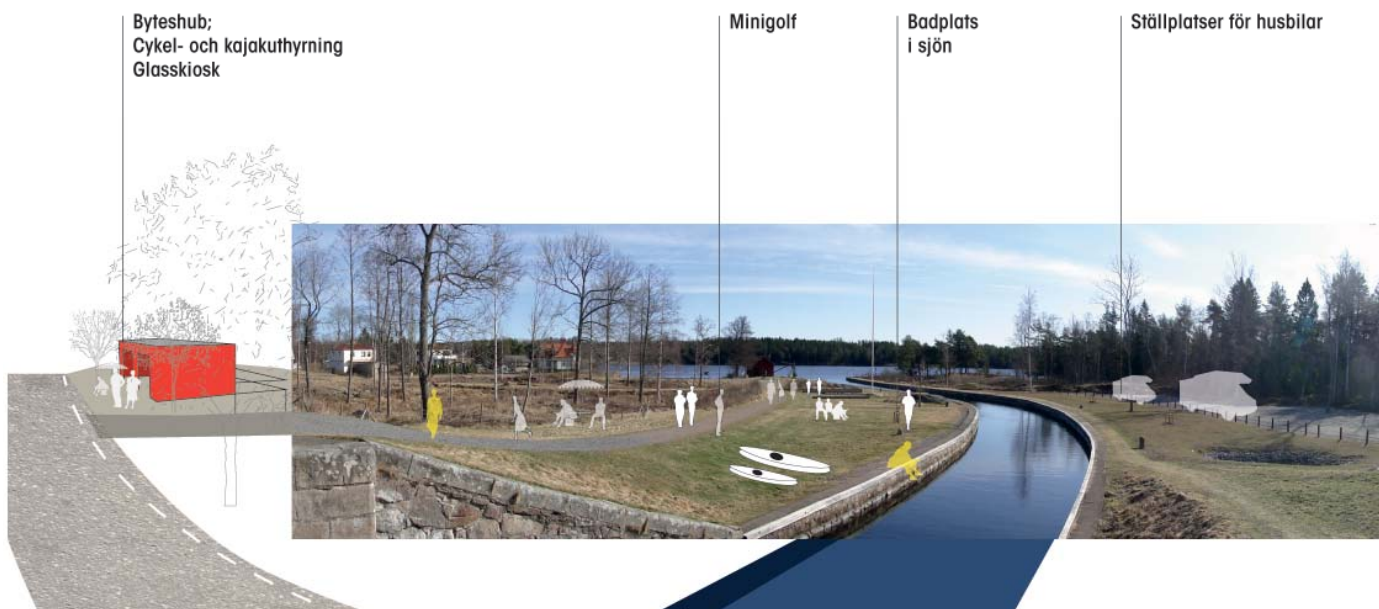
På sågverksområdet finns idag ett antal mindre etableringar som fortfarande har produktion igång inom exempelvis träförädling. Genom att kombinera den industrihistoriska identiteten med dagens verksamhet och utbildningsmöjligheter. Både allmänt kring industrihistoria på gymnasienivå och specifikt kring marinteknisk byggnadskonst på universitetsnivå kan Forsvik utvecklas som industrihistoriskt kunskapscentrum med profilering mot marin byggnadskonst och träförädling.

Sågverksområdet utgör även en lämplig vinteruppställningsplats för fritidsbåtar med tillhörande service.

Forsvik har även genom sitt läge vid Göta kanal och längs väg 202 förutsättningar att utvecklas som besökshub, med fokus på bytesmöjligheter mellan olika trafikslag, och utveckling som nod i det utpekade regionala turistvägnätet.

NYCKELPROJEKT

- Sågverksområdet profileras som träförädlingsområde för att skapa kompetenskluster.
- Stöd till projekt som bidrar till att stärka kompetens inom marin byggnadskonst.
- Utnyttja industriminnetts lokaler till utbildningspraktik för yrkesteknisk högskola/ universitet.
- Rastplatsen; en kombinerad rastplats för väg och kanalfarare; uthyrning av cyklar, kajaker, kanoter m. m., kiosk, samverkan med övernattningsmöjligheter och övrig besöksnäring på orten.
- Utveckling av nätet av promenadstigar längs vattnet m. m. Kompletterande skyltning.
- Cykelvägnät längs Bottensjön och mot Brosundet, Granvik och Karlsborg.
- Ett ”jajamensan-konto” som uppmuntrar lokala initiativ som stödjer kommunens utvecklingsambitioner.

Scenarier

Översiktsplanens delprojekt har ovan redovisats i tur och ordning utifrån insatsområden och teman. För att med hjälp av delprojekten visa på genomförandestrategier och prioriteringar har delprojekten nedan organiserats i ett antal prioriteringsordningar som är länkade utifrån de politiska målformuleringar som presenteras i kommunens vision. Det är viktigt att utvecklingen och genomförandet av enskilda delprojekt genomförs i relation till övriga delprojekt. Ambitionen med denna redovisning är att visa olika genomförandeordningar samt öppna dokumentet för en dynamisk genomförandeprocess som kan förändras och anpassas till de förutsättningar som uppstår innan översiktsplanens mållår 2020. Scenarierna nedan är först och främst en illustration. Men de scenarier som presenteras vill visa ett

Målformuleringar (kommunen ska...)

Ha fler än 7000 invånare

Ha ett näringslivsklimat som rankas bland de 50 främsta kommunerna i landet.

Sträva efter att tillgodose efterfrågan på bostäder med vattenkontakt.

Sträva mot att väg 49 byggs ut till ett ekonomiskt, miljö- och tidsmässigt optimalt stråk i hela sin sträckning.

Arbeta för hög trafiksäkerhet med säkra passager för oskyddade trafikanter. Säkra cykelleder mellan kommunens tätorter.

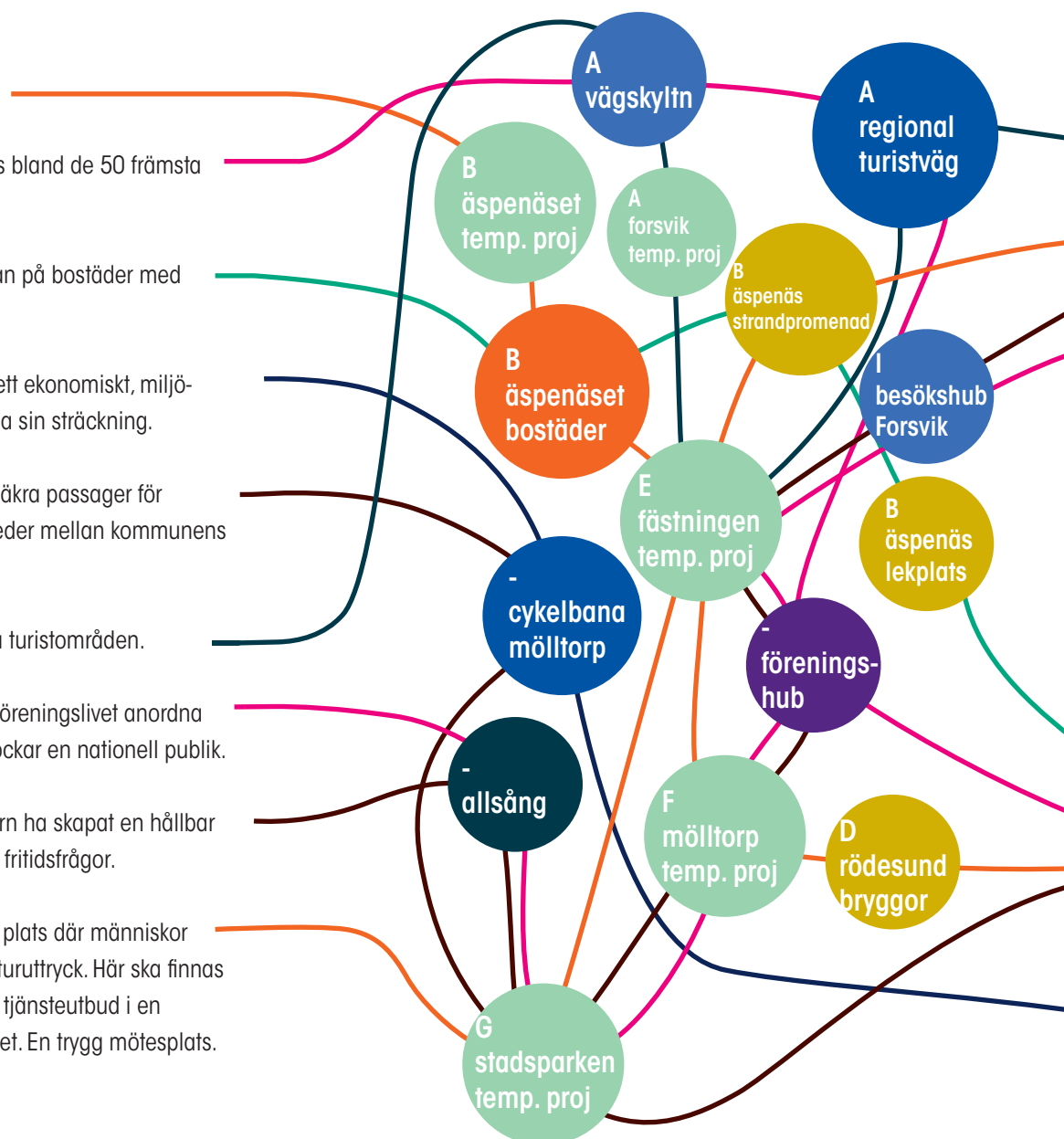
Vara ett av regionens mest besökta turistområden.

I samarbete med näringslivet och föreningslivet anordna minst ett evenemang per år som lockar en nationell publik.

I samarbete med den ideella sektorn ha skapat en hållbar plattform för kultur-, biblioteks- och fritidsfrågor.

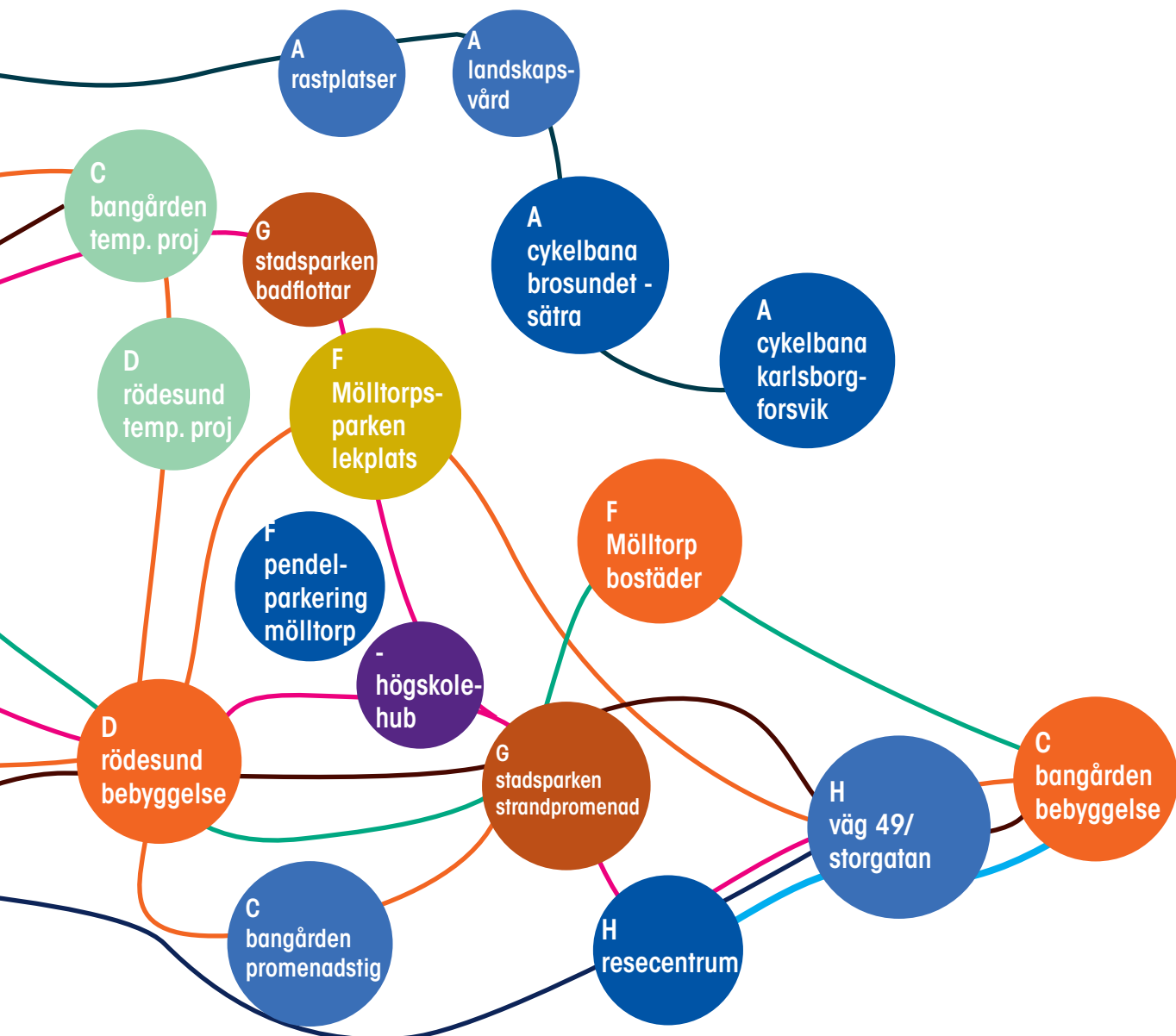
Utveckla Karlsborgs centrum till en plats där människor möter god arkitektur och andra kulturuttryck. Här ska finnas serviceställen, ett rikt handels- och tjänsteutbud i en attraktiv miljö med god tillgänglighet. En trygg mötesplats.

Kort sikt

angreppsätt och visa på samordningsmöjligheter mellan olika delprojekt och hur delmål kan etableras. Genom att förstå förutsättningarna för en dynamisk genomförandeprioritering öppnas för möjligheter att justera och samordna projekt när målsättningar förändras eller kräver omtag på grund av förändrade förutsättningar. Att förutsättningarna för Karlsborgs utvecklingsarbete kommer att förändras innan översiktsplanens målår är mycket troligt. Därför kommer påbörjade genomförandeprocesser att växla spår, övergå i nya vägval som beror på att frågeställningar förändras o s v. Detta är återigen ett skäl till att översiktsplanen fokuserat på att identifiera delprojekt som alla är en del av kommunens visionsskrivning och visionens konsekvenser för den fysiska planeringen

Lång sikt

Genomförandemekanismer

Översiktsplanens genomförande förutsätter en politisk process som definierar mål och tar strategiska beslut. Det avgörande för översiktsplanens framgång som utvecklingsstrategi är därmed att planens förslag och förändringsarbete kopplas till tydliga genomförandemekanismer. Med detta avses processer och arbetssätt som säkerställer planens fortsatta utveckling och genomförande.

Översiktsplanen beskriver i detta kapitel ett antal delprojekt och nyckelprojekt med syftet att skapa en långsiktigt hållbar utveckling vad gäller ekonomiska, sociala och miljömässiga perspektiv. Delprojekten är identifierade för att förbättra Karlsborgs kommun som en plats att leva, bo och verka i. Framförallt vad gäller vardagslivet för kommunens alla invånare och de som är verksamma inom kommunen men även för kommunen som besöksmål.

På så sätt pekar översiktsplanen mot ett fortsatt arbete där planering och genomförande i större utsträckning sker samtidigt. Dels för att kunskap från genomförandet ska kunna inarbetas i planeringen, men framförallt då en positiv utveckling av Karlsborgs kommun kan stödjas genom den stegvisa omvandlingen där de verkliga planeringsförutsättningarna förändras genom nyckelprojekt som låser upp eller låser förändringsmöjligheter.

Det viktigaste för att lyckas med den fortsatta processen av det arbete som påbörjas genom denna översiktsplan är ett positivt och modigt synsätt på kommunens förutsättningar samt att genom strategiska val prioritera förändringsprojekt med stor genomslagskraft i förhållande till satsade resurser. På så sätt kan det kommande arbetet resultera i smarta val och ske genom att utveckla och kombinera de kvaliteter som redan finns. För att nå denna framgång är det viktigt att utpekade projekt genomförs som samverkansprojekt mellan kommunen, närings-, kultur och föreningsliv samt att kreativa förslag från medborgare och tillfälliga förutsättningar ("projekt i flykten") lyfts upp och inkluderas i det kontinuerliga arbetet.

Som stöd för utformningen av det kommande arbetet med att genomföra planens förslag har följande genomförandemekanismer identifierats:

- En arbetsgrupp med representanter från kommunens olika förvaltningar samt det lokala närings-, kultur- och föreningslivet etableras för att utforma och driva genomförandeprocessen. Arbetsgruppen arbetar under planeringskommittén som politisk styrgrupp.
- Till genomförandearbetet kopplas en regional referensgrupp för att driva frågeställningar kring infrastruktur, kollektivtrafik och regionala samarbeten.
- Fortsatta samråd och kartläggningar av delprojekten kommer att genomföras av kommunen i samverkan med det lokala föreningslivet och intressenter från fastighetsägare och näringsliv.
- Årligen presenteras för kommunfullmäktige en statusrapport, exempelvis i kommunens årsbokslut, som aktualiserar översiktsplanen och beskriver vilka delar av planen som är genomförda eller påbörjade. Kommunchefen föreslås ansvara för denna redovisning.
- En långsiktig investeringsplan som är kopplad till översiktsplanens prioriterade projekt tas fram. Planen inarbetas successivt i kommunens årliga budgetarbete.

Planeringsdokument

Ambitionen med det upplägg för översiktsplanen som här presenterats är att det övergripande planeringsarbetet kan fortsätta genom fördjupningar av utpekade delprojekt. Ett arbete som till viss del redan påbörjats inom delprojekt Rödesund.

Övriga planeringsdokument som avses att tas fram för att komplettera översiktsplanen är:

- Revidering av Program för Kulturhistorisk bebyggelse och kulturarvet.
- Energiprogram samt övergripande miljöstrategi
- Handlingsplan för förorenad mark
- Fortsatt arbete med lokala miljömål.
- Dagvattenplan
- Gestaltningprogram för delprojekt i Karlsborgs tätort.

DEL 4

KONSEKVENSER

14. Översiktlig miljöbedömning

Syftet med en miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planen så att hållbar utveckling främjas. Detta arbete pågår kontinuerligt genom att miljöaspekter diskuteras under hela planarbetet. Inom ramen för miljöbedömningen ska en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) alltid upprättas för en översiktsplan. MKB:n bör enligt plan- och bygglagen innehålla följande beskrivningar:

- En sammanfattning av planens innehåll dess huvudsakliga syfte och förhållande till andra relevanta planer och program.
- Sammanfattande metodbeskrivning och eventuella kunskapsluckor.
- En icke-teknisk sammanfattning.
- Miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs (nollalternativ).
- Relevanta befintliga miljöproblem som har samband med naturområden som avses i 7 kap miljöbalken (förordnanden) eller annat område av betydelse för miljön.
- Miljöförhållandena i de områden som kan antas komma att påverkas betydligt.
- Rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte.
- Den betydande miljöpåverkan som kan antas uppkomma med avseende på biologisk mångfald, befolkning, människors hälsa, djurliv, växtliv, mark, vatten, luft, klimatfaktorer, landskap, bebyggelse, forn- och kulturlämningar och annat kulturarv samt det inbördes förhållandet mellan dessa miljöaspekter.
- Hur relevanta miljö kvalitetsmål och andra miljöhänsyn beaktas.
- Åtgärder för att förebygga, hindra eller motverka betydande negativ miljöpåverkan.
- Uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som planen medför.

Planens innehåll

Översiktsplanen syftar i första hand till att konkretisera kommunens vision 2020 angående alla i denna ingående samhällssektorer. Den omfattar en beskrivning och redovisning av de hänsyn som måste tas till natur- och kulturvärden, landskap, vattenförekomster m. m. vid utbyggnad av bostäder, industri, anläggningar för turism, infrastruktur (t. ex. vägar och GC-vägar) m. m. Planen innehåller också en bedömning och redovisning av de restrikt-

tioner för bebyggelseutveckling som finns och förväntas från framförallt försvarets verksamhet men även från vägtrafiken. Slutligen har förslagen i planen sammanfattats i en genomförandestrategi för planperioden. Innehållet framgår mer i detalj av föregående kapitel och upprepas därför inte mer detaljerat i detta avsnitt.

Sammanfattande metodbeskrivning

Beskrivning av miljökonsekvenserna i en översiktsplan som har karaktären av ett handlingsprogram blir med nödvändighet översiktlig. Några förslag är mer konkreta och då kan konsekvenserna bedömas något mer detaljerat än för en uttalad viljeinriktning. I de flesta fall måste därför översiktsplanens förslag konsekvensbeskrivas i nästa planerings- eller projekteringskede då förslaget konkretiseras, ibland i samband med tillståndsprövning. I detta skede kan det också bli aktuellt att öka kunskapen genom till exempel natur- och kulturutredningar som underlag för detaljplaner och projekt.

Under avsnittet LIS-områden har konsekvenserna för strandskyddet beskrivits i anslutning till varje område. Den samlade bedömningen med effekten av samtliga LIS-områden avslutar kapitlet.

Icke teknisk sammanfattning

Konsekvenserna av planens förslag bedöms inte ha den karaktären att betydande miljöpåverkan uppstår. Många av planens förslag bedöms istället innebära förbättringar av miljösituationen. Betydande miljöpåverkan finns idag genom försvarets verksamhet som alstrar buller och andra typer av störningar. Om tillstånd lämnas för önskad framtida verksamhet vid Karlsborgs flygplats kommer dessa störningar att öka i frekvens och beröra större geografiska områden. Försvarets verksamhet styrs dock till allra största delen av särskilda tillstånd och översiktsplanen har inriktats på att utveckla en princip för bebyggelseutveckling som innebär en restriktiv hållning inom de starkast störda zonerna.

Nollalternativ

För att bedöma konsekvenserna av ett nollalternativ krävs en bedömning av vad som sker även om planen inte tas fram och genomförs. Nollalternativet är således inte detsamma som nuläget utan är en bedömning av ett troligt scenario vid planperiodens slut som i detta fall inträffar redan 2020.

De mest påtagliga förändringarna i Karlsborgs kommun är sannolikt utvecklingen inom försvaret och turismen.

Försvarets nuvarande planer innebär dels en kraftigt ökad verksamhet, dels en omstrukturering från värnplikt till anställda soldater. Konsekvenserna av denna utveckling är dels ett ökat behov av ”civila” bostäder utanför försvarets områden, bra barnomsorg, fritidsaktiviteter och annan service, dels ökade störningar från framförallt flyg- och skjutverksamhet. Flygverksamheten med tillhörande skjutning från flyg har förhoppningsvis miljöprövats och gränser satts som innebär att miljöpåverkan inte överskrider vad natur och människor tål. Utbyggnad av bostäder m. m. kommer till allra största delen att ske inom befintliga tätorter och redan ianspråktaga områden, varför miljökonsekvenserna bedöms bli små. Orörda områden

sparas och befintlig infrastruktur utnyttjas. Försvaret har en stark position genom att dess riksintresse har företräde framför andra riksintressen och utvecklingen sker enligt försvarets egna planer.

Många olika aktörer, både regionala och lokala, är inblandade i turismutvecklingen i Karlsborg varför det är svårt att förutse vad som sker fram till 2020. Kommunens övergripande målsättning är ett ökat antal besökare som ska uppnås genom satsningar av olika slag på framförallt Göta kanal, Karlsborgs fästning, Forsviks bruk och Tiveden. Grundförutsättningen för denna turism har tydliga natur-, kultur- och friluftslivsförtecken. Av bl. a. detta skäl bedöms att utvecklingsåtgärder kommer att ske utan betydande negativa konsekvenser på dessa miljövärden. Betydande skador på natur- kultur och friluftslivsvärden skulle snarare få negativ effekt på turismen och besöksnäringen i Karlsborg.

Befintliga miljöproblem

Miljöproblemen inom Karlsborgs kommun kan sammanfattas under nedanstående punkter.

- Buller från flyg och skjutverksamhet samt från trafiken utmed väg 49 genom Karlsborgs tätort. Förhöjd olycksrisk utmed väg 49 genom Karlsborgs tätort.
- Kontaminering av Vättern som vattentäkt genom ammunitionsrester och surt nedfall från trafik på marken och i luften. Indirekt näringsläckage från angränsande jordbruk.
- Förorenande utsläpp från många otillfredsställande enskilda avlopp och bräddningar från det allmänna avlopps nätet framförallt beroende på stort inläckage av dagvatten i ledningarna vid kraftiga regn.

Miljöförhållanden i de områden som kan komma att påverkas betydligt

Generellt är miljöförhållandena goda i Karlsborg med undantag av ovan nämnda områden. Planförslaget har bl.a. miljökvalitetsmål och hållbar utveckling som ledstjärnor, vilket innebär att planens förslag generellt sett inte ska genomföras på sådant sätt att de förvärrar miljösituationen och medför betydande miljöpåverkan. Det är snarare så att flera förslag innebär mindre miljöpåverkan. Som exempel kan följande nämnas.

1. Sektionering, försköning av väg 49 genom Karlsborg som indirekt bedöms innebära mindre buller och avgasföroreningar samt lägre olycksrisker.
2. För markområden, som eventuellt kan innehålla föroreningar föreslås undersökningar och lämpliga former av sanering, vilket bedöms minska belastningen av giftiga ämnen i området.
3. I den kompletterande VA-planen föreslås en åtgärdsstrategi för hela kommunen som på sikt väsentligt ska förbättra den sanitära standarden i kommunen, inte minst i fritidshusområden.

Parallellt med de kommunala utvecklingsambitionerna sker inom försvaret en utveckling som regleras i särskilda tillstånd och som översiktsplanen har relativt små möjligheter att styra. Denna utveckling, en väsentligt ökad flygverksamhet och även ökad skjutverksamhet, är både positiv och negativ för kommunen. Arbetstillfällena är den positiva sidan medan buller och utsläpp är den negativa. Stora delar av de områden som påverkas är redan störda av framförallt buller från flyg- och skjutverksamhet genom pågående militär verksamhet. Generellt bedöms dock att bullret idag uppfattas som mindre störande av invånarna i Karlsborg än vad myndigheternas rekommendationer och riktlinjer ger uttryck för. Det har sannolikt skett en tillvänjning under årens lopp samtidigt som dessa störningar sker under begränsade tidsperioder med långa tysta perioder däremellan. Vägtrafikbuller uppfattas som mer störande då trafiken ständigt är närvarande under en stor del av dygnet.

Rimliga alternativ

Planen har identifierat ett antal nyckelprojekt att arbeta vidare med på en mer detaljerad nivå. Inom dessa projekt kommer alternativ att studeras. Rimliga alternativ som väsentligt skulle förbättra miljön med hänsyn till de störningar som härrör från försvarets verksamhet och från trafiken genom Karlsborg saknas. Försvaret har alltid varit och är för närvarande en mycket viktig del av Karlsborgs kommun. Kommunen inriktar sig därför på att så långt möjligt skapa förutsättningar för att försvaret ska finnas kvar och kunna utvecklas inom kommunen. Detta sker t.ex. genom ett restriktivt förhållningssätt till ny bebyggelse inom de starkast störda zonerna. Samtidigt förs en dialog med försvaret om att begränsa störningarnas utbredning både geografiskt och i tid.

Betydande miljöpåverkan

Den betydande miljöpåverkan som kan uppstå härrör i första hand från den kraftigt utökade militära verksamheten som tillståndsansökan beskriver. Flygverksamheten förväntas öka från drygt 2 000 till drygt 10 000 flygrörelser och skjutverksamheten väntas öka i förhållande till nuläget dock inom redan givna tillstånd. Störningarna från främst den planerade flygverksamheten påverkar ett större geografiskt område än för närvarande och skjutningarna sker på ett sådant sätt att praktiskt taget all Vätterstrand inom kommunen får någon form av oönskat buller. För närvarande pågår en tillståndsprcess för Karlsborgs flygplats och utfallet av denna är därmed osäkert. Översiktsplanen har beskrivet en situation som innebär att tillstånd ges fullt ut till försvarets önskemål. Om tillståndet begränsar verksamheten blir miljösituationen bättre.

Lokalt skulle en utvecklingsåtgärd t.ex. inom ett LIS-område kunna medföra betydande miljöpåverkan även om ambitionen är att detta undviks. Det är dock omöjligt att förutse detta mer i detalj i översiktsplanen. Miljöfrågan måste därför behandlas i nästa skede som kan vara en detaljplan eller en projekteringsprocess.

Hur miljö kvalitetsmål beaktas

BEGRÄNSAD KLIMATPÅVERKAN

Målet: Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.

Bedömning: Planen innehåller förslag om förbättrad kollektivtrafik, nya cykelvägar och nya fritidsaktiviteter. Denna typ av åtgärder bedöms minska behovet av resande och bidra till klimatmålet. Förslag om ökad turism har i regel motsatt effekt då det innebär mer resor ofta med bil och flyg. Ökad försvarsverksamhet i form av fler flygrörelser, fler fordonsrörelser och ökad användning av ammunition motverkar klimatmålet. Effekterna kan lindras genom t.ex. ökad användning av miljövänliga bränslen, fordon med låg bränsleförbrukning, miljöammunition och insatsvapen.

FRISK LUFT

Målet: Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Bedömning: Luften förorenas till stor del av trafik på marken och i luften men också av utsläpp av rökgaser från industriella processer och från både små och stora förbränningsanläggningar för framförallt uppvärmning. Planen innehåller förslag om förbättrad kollektivtrafik, nya cykelvägar och nya fritidsaktiviteter. Denna typ av åtgärder bedöms minska behovet av resande och även bidra till målet om frisk luft. Förslag om ökad turism har i regel motsatt effekt då det innebär mer resor ofta med bil och flyg. Ökad försvarsverksamhet i form av fler flyg- och fordonsrörelser motverkar också målet. Effekterna kan lindras genom t.ex. ökad användning av miljövänliga bränslen, fordon med låg bränsleförbrukning inom både civil och militär verksamhet.

Utsläppen från industri i Karlsborg är små och förväntas förbli små. Utsläppen från större förbränningsanläggningar är små och förväntas förbli små genom bra och kanske förbättrad rökgasrening. Många små olje- och vedpannor, braskaminer m. m. bidrar till icke oväsentliga utsläpp av svavel- och kväveoxider. Åtgärder som minskar energiåtgången i bostäder och andra lokaler samt övergång till alltfler icke-fossila bränslen bedöms minska förorenings effekten av dessa anläggningar.

BARA NATURLIG FÖRSURNING

Målet: De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska understiga gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska heller inte öka korrosions hastigheten i tekniska material eller kulturföremål och byggnader.

Bedömning: Försurning har varit och är ett problem främst i sjöar och vattendrag i Karlsborgs norra delar. Många sjöar har kalkats och kalkas fortfarande för att motverka försurningen. Förhållandena har generellt blivit mycket bättre och idag uppfattas detta inte som ett problem. Planen innehåll-

ler åtgärder som både ökar och minskar surt nedfall på grund av utsläpp i luften. Summan av åtgärder bedöms innebära att förändringen på grund av planen i förhållande till både nuläget och nollalternativet blir liten.

GIFTFRI MILJÖ

Målet: Miljön ska vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.

Bedömning: Miljögifter finns på många ställen. Länsstyrelsens EHB-stöd redovisar områden där miljögifter förekommer eller eventuellt kan förekomma. Kunskapen är i många fall otillräcklig och undersökningar bör därför göras för att avskrivna eller åtgärda platsen. Inom försvarets områden och i Vättern finns också rester från till exempel blyad ammunition eller andra ämnen som för Vätterns del lett till att vissa fiskarter innehåller så höga halter av bland annat PCB att de bör ätas med måtta.

I planen föreslås att kommunen utreder de områden som kan innehålla miljögifter och vid behov åtgärda dessa. Försvaret arbetar kontinuerligt med att sanera förorenade äldre områden och undvika ny kontaminering. Samantaget bedöms att dessa åtgärder långsiktigt minskar miljögifterna och sålunda bidrar till en alltmer giftfri miljö.

SÄKER STRÅLMILJÖ

Målet: Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön.

Bedömning: Karlsborgs kommun har inte några strålningsproblem och planen innehåller inte några förslag som bedöms bidra med skadliga effekter av strålning.

INGEN ÖVERGÖDNING

Målet: Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, biologisk mångfald eller möjlighet till allsidig användning av mark och vatten.

Bedömning: Övergödning beror oftast på näringsläckage från dåliga avlopp samt gödsling inom jord- och skogsbruket men också nedfall av kvävehaltiga ämnen. Den parallellt utarbetade VA-planen innehåller förslag till väsentliga förbättringar av avloppssituationen i hela kommunen vilket bedöms minska övergödningstendenser beroende på avlopp. Problem med övergödning sannolikt beroende av jordbruket har noterats i Brevik, där åkermarken gränsar mer eller mindre direkt till vattnet. Bland annat tenderar de öppna vattenytorna vid Amperna att växa igen. Planen innehåller ett generellt åtgärdsförslag som innebär att vegetationszoner som fångar upp näringsläckage från åkermarken bör skapas utmed alla vattenmiljöer. Åtgärden bedöms bidra till minskad övergödning.

LEVANDE SJÖAR OCH VATTENDRAG

Målet: Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras.

Bedömning: Planens inverkan på sjöar och vattendrag framgår av bedömningar ovan under målen Bara naturlig försurning, Giftfri miljö, och Ingen övergödning.

GRUNDVATTEN AV GOD KVALITET

Målet: Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Bedömning: Inom kommunen finns sex grundvattenförekomster med miljökvalitetsnormer. Av dessa har fem god status medan en, som är gemensam med Tibro kommun, har fått klassningen måttlig status på grund av risk för arsenik i vattnet. Bedömningen grundas på ett äldre vattenprov. Förekomsten av arsenik kan härröra från tidigare impregnering av virke inom tillrinningsområdet. Planen innehåller generellt förslag om att vattenkvaliteten undersöks grundligare för bättre bedömning och att saneringsåtgärder vidtas om sådana behövs och är möjliga. Planen bedöms därmed bidra till målet.

LEVANDE SKOGAR

Målet: Skogars och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärdet och sociala värden värnas.

Bedömning: Planen innehåller inte några förslag som vare sig missgynnar eller gynnar målet.

ETT RIKT ODLINGSLANDSKAP

Målet: Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Bedömning: Planen innehåller inte några förslag som vare sig missgynnar eller gynnar målet.

GOD BEBYGGD MILJÖ

Målet: Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Bedömning: Planen framhäver vikten av att göra befintliga tätorter mer intressanta genom tillskott av olika slag i miljön och att nya byggnader utformas med god anpassning till befintlig bebyggelse och med hög arkitektonisk kvalitet. Vidare föreslås rekommendationer med hänsyn till bullerstörningar som innebär att ny bebyggelse inte tillkommer i utsatta lägen. Väg 49 föreslås bli sektionerad genom Karlsborgs tätort, vilket bedöms minska risken för olyckor och sänka trafikbullernivåerna. Förbättrade avloppslösningar i fritidshusområden och på landsbygden höjer den sanitära standarden och minskar olägenheter både på land och i angränsande vattenmiljöer. Planen föreslår till största delen förtätning av befintliga miljöer, vilket innebär god hushållning med mark och anläggningar.

ETT RIKT VÄXT- OCH DJURLIV

Målet: Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Bedömning: Planens förslag som till stor del går ut på att använda redan ianspråktagna områden bedöms innebära att negativ påverkan på växter och djur blir liten. Ökad friluftslivsturism i känsliga naturområden kan medföra ökat slitage och störningar på både växter och djur. Genom att märka leder och vandringsstråk samlas besökare till stråk och områden vilket är ett sätt att minska risken för negativa konsekvenser.

Lämpliga åtgärder för att motverka betydande negativ miljöpåverkan

Se beskrivning under respektive miljö kvalitetsmål. Planen utgår från att dess förslag inte innebär betydande miljöpåverkan.

Uppföljning och kontroll av den betydande miljöpåverkan som planen medför

Planens förslag bedöms inte medföra betydande miljöpåverkan. Om så ändå skulle bli fallet föreslås att ett särskilt kontrollprogram upprättas för den verksamhet eller det område som påverkas.

15. Sociala konsekvenser

Sociala aspekter bör uppmärksammas i översiktsplanen om förutsättningarna förändras vad gäller bebyggelsestrukturen (bostäder och arbetsplatser), servicestrukturen, trafiken eller friluftslivet. Åtgärder som värnar god hälsa är stark förknippade med en god fysisk miljö. Nedan beskrivs sociala konsekvenser med utgångspunkt i barnperspektivet och folkhälsomålen.

Barnperspektivet

Barnens rätt i samhället behandlas bl.a. i FN:s barnkonvention som innehåller ett stort antal artiklar, vilka behandlar barns rättigheter i samhället. De artiklar som bedöms vara tillämpliga i översiktsplanen behandlar social trygghet, rätt till utbildning, lek, vila och fritid. I Karlsborg finns en särskild handlingsplan ”Barnens rättigheter i Karlsborg, 2009-2014 med syfte att barnperspektivet ska genomsyra all planering.

De konkreta åtgärderna som riktar sig till barn blir oftast mer tydliga i nästkommande och mer detaljerade planerings- och genomförandeskeden. Översiktsplanen innehåller dock mål, strategier och förslag som gynnar barnen i samhället. Bland dessa kan nämnas förbättrad kollektivtrafik, säkrare trafikmiljöer bl. a. vid Carl Johansskolan, säkerställande och förstärkning av områden för friluftsliv, större utbud av aktiviteter, förbättrade utbildningsmöjligheter m. m.

Folkhälsoperspektivet

Folkhälsa handlar om allt från strukturella faktorer som yttre miljö och demokratiska rättigheter i samhället till individens egna val och vanor. Folkhälsoarbetet i Karlsborg utgår från den kommunala folkhälsoplanen för år 2014–2020 och från Västra Götalandsregionens policy som sammanfattas i följande sex folkhälsoutmaningar:

- Jämlika och jämställda livsvillkor
- Trygga och goda uppväxtvillkor
- Livslångt lärande
- Ökat arbetsdeltagande
- Åldrande med livskvalitet
- Goda levnadsvanor

JÄMLIKA OCH JÄMSTÄLLDA LIVSVILLKOR

Jämlika och jämställda livsvillkor bedöms vara relativt väl tillgodosedda i kommunen. Under planarbetet har det inte framkommit något som tyder på att detta är något större problem, även om fördelningen är ojämlig mellan könen och mellan olika socioekonomiska grupper. En viss rivalitet kan även skönjas mellan olika delar av kommunen där de mindre orterna i kommunens ytterområden och landsbygden anses bli eftersatta bl.a. beträffande kommunal service.

Kommunens ambition är att skapa bra grundförutsättningar för alla grupper i samhället även om begränsade resurser i en liten kommun måste koncentreras för att räcka till. I regel spiller sådan koncentrerings av sig på ytterområdena och ger ett bättre helhetsresultat än småsatsningar på väldigt många platser.

Tillgänglighet i olika sammanhang har lyfts fram som positiva för jämställdheten. Bra skolor och ett bra utbud av kulturaktiviteter är andra områden som är föremål för ständiga förbättringar och bidrar till målet. Förbättrad kollektivtrafik och bättre cykelvägar är också åtgärder som främjar jämställdhetsarbetet.

TRYGGA OCH GODA UPPVÄXTVILLKOR

Kommunens ambition att behålla och skapa nya arbetstillfällen kommer till uttryck i planen. Om detta lyckas bidrar det till den ekonomiska tryggheten för många människor och minskar behovet av arbetspendling. Närheten mellan bostad och arbetsplats innebär att arbetsresorna blir korta och kan företas till låg kostnad. Korta arbetsresor ökar även fritiden, vilket bedöms främja god hälsa både fysiskt och psykiskt. Översiktsplanen innehåller konkreta förslag om säkrare trafik, bättre belysning utmed både befintliga och nya GC-vägar, vilket bidrar till ökad trygghetskänsla när man rör sig i samhällena. Förslag om ett ökat utbud av fritidsaktiviteter bedöms bidra till att inte minst ungdomar har meningsfull sysselsättning, vilket i sin tur bidrar till minskad brottslighet. Hälsan under uppväxten har stor betydelse långt fram i livet.

LIVSLÅNGT LÄRANDE

Översiktsplanen föreslår inte några omfattande åtgärder som förändrar skolans omfattning eller innehåll i Karlsborg. Ökat utbyte mellan kompetenser inom försvaret och det civila samhället har diskuterats under planarbetet men fallit bort på grund av att försvaret enligt uppgift inte får bedriva eller delta i sådan verksamhet. Planen har däremot förstärkning av förenings- och kulturlivet som en av de viktigaste grundstenarna för utvecklingen av Karlsborg. Deltagande i förenings- och kulturlivet innebär goda möjligheter för livslångt lärande på en liten ort. Föreslagen utveckling av en utbildningshub är ett annat medel för livslångt lärande genom inspirerande studiemiljöer med teknisk utrustning som möjliggör utbildningar på distans.

ÖKAT ARBETSDELTAGANDE

Översiktsplanen föreslår som alla översiktsplaner, åtgärder som förhoppningsvis kan öka antalet arbetstillfällen i kommunen. I Karlsborg är försvaret och den försvarsnära verksamheten mycket dominerande med mer än halva antalet arbetstillfällen. Det är därför viktigt att kommunen jobbar för kompletterande verksamheter inom t. ex. servicenäringen, besöksnäringen och handeln så att arbetssökande av olika slag kan få arbete på hemorten. Planens förslag

syftar till att skapa ett mer attraktivt Karlsborg, vilket förhoppningsvis kan bidra till inflyttning och nya arbetstillfällen som kompletterar den militära verksamheten.

ÅLDRADE MED LIVSKVALITET

Målet riktar sig både till den äldre delen av befolkningen med ett aktivt liv och eget boende men också till dem som befinner sig i den sista delen av livet när vårdbehov inträder och samhällets resurser måste utnyttjas.

Översiktsplanen innehåller inte några konkreta förslag som enbart riktar sig till den äldre delen av befolkningen mer än att områden för bostäder, däribland äldrebostäder, pekas ut samt att kommunen verkar för att skapa en mångfald av olika boendekvaliteter. Generella förbättringsåtgärder som säkrare trafik, mer aktiviteter, tryggare gång- och cykelvägar och liknade gagnar även denna grupp i samhället.

I Karlsborgs kommun är all äldrevård koncentrerad till Haganäset i norra delen av tätorten. Översiktsplanen beskriver möjligheten att utöka och utveckla denna verksamhet

GODA LEVNADSVANOR

Goda möjligheter till friluftsliv nära hemmet och ett rikt utbud av fritidsaktiviteter lägger grunden för goda levnadsvanor. Möjligheterna till friluftsliv är synnerligen goda i Karlsborg. Som exempel kan nämnas att alla invånarna i Karlsborgs tätort kan nå en badplats eller vatten inom ca 250 m. Utbudet av fritidsaktiviteter är dock begränsat i en liten kommun och innebär en viss risk för att människor blir inaktiva, vilket inte främjar hälsan.

16. Ekonomiska konsekvenser

Översiktsplanens förslag ska förhoppningsvis även leda till en hållbar ekonomisk utveckling i kommunen. Syftet är att försöka göra kommunen mer attraktiv för både boende och arbete och därmed vända en negativ trend med minskande befolkning och krympande ekonomi. ”It takes money to get money” är ett talesätt som även gäller här. Kommunen kommer att få både utrednings- och genomförandekostnader för de föreslagna nyckelprojekten, förbättringar av VA-situationen m. m.

Det är därför av stor vikt att översiktsplanen samordnas med den kommunala budgeten så att medel årligen avsätts för genomförande av planen efter en prioriteringslista. Det bör även finnas vissa medel för att kunna fånga intressanta projekt i flykten, vilka inte kunnat förutses i planeringen.

Förhoppningsvis leder plangenomförandet till att utflyttningen byts mot inflyttning av både människor och företag samt att kommunen får fler turister och dagbesökare, vilket indirekt leder till ökade skatteintäkter och intäkter för olika branscher inte minst handel och andra servicenäringar. Prioriteringar för att nå en god folkhälsa genererar i sin tur tillväxt och utveckling.

Med begränsade resurser i en liten kommun är det av stor vikt att möjligheterna till bidrag från EU, staten, olika institutioner m.fl. utnyttjas så att den egna insatsen kan minskas. Flyttning eller förbättring av resecentrum, förbättring av vägar och utbyggnad av nya GC-vägar samt utveckling av besöksnäringen är projekt som i regel kan utföras med hjälp av bidrag från olika håll. Mer detaljerade ekonomiska konsekvenser kommer att tas fram i nästa skede när nyckelprojekt och genomförandestrategi studeras.

Bilaga

LÄNSSTYRELSENS
GRANSKNINGSYTTRANDE

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

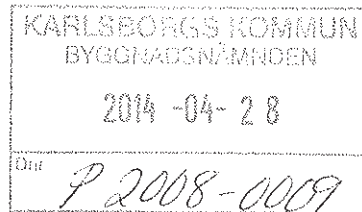
Samhällsbyggnadsenheten
Mehdi Vaziri
Arkitekt
010-2245186

Mehdi.Vaziri@lansstyrelsen.se

Granskningsyttrande
2014-04-25

Diarienummer
401-4907-2014

Sida
1(7)

Karlsborgs kommun
Bygg- och miljökontoret
542 82 Karlsborg

ÖP 2020, Karlsborgs kommun, Västra Götalands län

Granskningshandlingar februari 2014

Inledning

Karlsborgs kommun har överlämnat planförslaget till Länsstyrelsen för yttrande enligt 4 kap 7 § PBL. Det nu utställda planförslaget har föregåtts av samråd, där Länsstyrelsen lämnade sitt samrådsyttrande den 11 april 2013.

Enligt 4 kap 9 § PBL skall Länsstyrelsens granskningsyttrande under utställningstiden ange om:

- förslaget inte tillgodoser riksintressen enligt 3 eller 4 kap miljöbalken
- förslaget kan medverka till att en miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap MB överträds
- sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt
- bebyggelsen blir olämplig med hänsyn till de boendes och övrigas hälsa eller till behovet av skydd mot olyckshändelser.

Detta granskningsyttrande lämnas med stöd av 4 kap 9 § plan- och bygglagen (PBL). Yttrandet är en del av översiktsplanen och skall därför fogas till planen då den antagits.

Sammanfattning

Översiktsplanen är tydlig och lättillgänglig i sin utformning. Många illustrationer och kartinlagor redovisar målpunkter, mötesplatser, kommunikationer, upplevelser samt kartlägger de tänkta bebyggelseutvecklings miljöer. Karlsborgs kommun har en tydlig vision. Visionen visar hur kommunen vill bygga vidare på dagens struktur, utveckla Karlsborgs stad och övriga tätorterna. Länsstyrelsen stödjer kommunens arbete.

Planförslaget berör ett flertal riksintressen såsom; friluftsliv, kulturmiljövård, naturvård, Natura 2000, nationalpark, yrkesfiske, kommunikationer, vägar, sjöfart och totalförsvaret. Länsstyrelsen anser att dessa utom riksintresse för totalförsvarets militära del enligt MB 3:9, i stort har beaktats på ett bra sätt.

Med ett initiativ från Länsstyrelsen i Västra Götalands län, träffades representanter från Försvarsmakten, Karlsborgs kommun och Länsstyrelsen ett antal gånger efter att samrådsremisstiden gick ut. Skälen till dessa träffar var

att kunna komma överens om markanvändningen i kommunen på ett lämpligare sätt och med hänsyn till totalförsvarets militära del i Karlsborg.

En överenskommelse har tagits fram där alla parter är överens om.

Karlsborgs kommun ställde ut granskningshandlingarna innan denna överenskommelse gjordes varför handlingarna stämmer dåligt med Försvarsmaktens synpunkter.

Länsstyrelsens granskningsyttrande avspeglar samma synpunkter som Försvarsmakten har på kommunens granskningshandlingar som delvis kommenteras här nere. I övrigt hänvisar Länsstyrelsen till Försvarsmaktens yttrande daterad 2014-03-26 som bifogas.

Ett ökat antal boende eller införande av andra störningskänsliga verksamheter inom område som påverkas av buller ned till L_{Amax} 80 dB(A) kan negativt påverka Försvarsmaktens förutsättningar att bedriva verksamheter. Inom området kan ny bebyggelse därför på sikt komma att inverka på Försvarsmaktens möjligheter att utnyttja anläggningarna i Karlsborg, vilket kan innebära påtaglig skada på riksintresset för totalförsvarets militära del enligt MB 3:9.

Exploatering av bostäder inom områdena A – Hanken, B – Norra skogen, C – Åsen och G – Granvik är av sådana karaktärer som kan skada riksintresse för försvaret och ska därför utgå från markanvändningskartan.

Länsstyrelsen uppmanar kommunen att revidera planen med utgångspunkt från den överenskommelse som är gjord mellan staten och kommunen innan planen antas.

Gällande miljökvalitetsnormer enligt 5 kap MB har iakttagits och Länsstyrelsen bedömer att de inte kommer att överträdas till följd av planen.

Länsstyrelsen anser att de nu föreslagna utökningarna av LIS-områdena (där de inte kommer i konflikt med Försvarsmaktens intressen) är godtagbara. Hälsö- och säkerhetsaspekter kan dock behöva studeras ytterligare i efterföljande planering för att utreda om en prövning enligt 12 kap PBL kan bli aktuell.

Länsstyrelsen bedömer att frågor som berör mark- och vattenområden och som angår angränsande kommuner kan samordnas på ett lämpligt sätt.

Bebyggelse enligt planen och där de är i konflikt med totalförsvarets riksintresse bedöms bli olämplig med hänsyn till boendes och övrigas hälsa eller till behovet av skydd mot olyckshändelser. Övriga bebyggelser bedöms inte bli olämpliga.

Det är angeläget att de fortsatta planeringsinsatser som föreslås påbörjas, så att riksdagens intentioner med plan- och bygglagen och miljöbalken samt de av riksdagen beslutade miljömålen kan uppnås.

Riksintressen

Planförslaget berör ett flertal riksintressen såsom; friluftsliv, kulturmiljövård, naturvård, Natura 2000, nationalpark, yrkesfiske, kommunikationer, vägar, sjöfart och totalförsvaret. Länsstyrelsen anser att dessa utom riksintresse för totalförsvarets militära del enligt MB 3:9, i stort har beaktats på ett bra sätt.

I övrigt bedömer Länsstyrelsen att berörda riksintressen kan tillgodoses i nästa planeringsskede.

Miljökvalitetsnormer

Länsstyrelsen bedömer att ett genomförande av planen i sig inte kommer att medföra att gällande miljökvalitetsnormer överträds.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (Lis-områden)

Länsstyrelsen bedömde i samrådsskedet att de utpekade LIS-områdena var i huvudsak väl avvägda, väl motiverade och i balans. Totalt föreslås 13 LIS-områden utmed flera sjöar och vattendrag. Av Försvarsmaktens yttrande framgår vilka av dessa områden kommer att vara i konflikt med riksintresse för totalförsvaret varför dessa områden ska utgå från planen. Att det är förslaget mycket verksamhetsutveckling anser Länsstyrelsen är bra. Det som bör bli tydligare är detaljerna inom varje LIS-område. Det bör framgå vilka natur-friluftsvärden som är befintliga inom områdena, utritat på karta.

Länsstyrelsen framförde synpunkter beträffande Pukön och Lindön i sitt samrådsyttrande. Inom dessa områden finns Natura 2000-område. Dessutom kan exploateringsåtgärder på Lindön och Pukön innebära en hel del konflikter vad gäller påverkan i vatten och samt eventuella rovfågels-häckningar inom området. Länsstyrelsen uppmärksammar kommunen på att exploateringsföretag av olika slag kan bli föremål för Natura-2000 prövning samt strandskyddsreglerna.

Nedan beskriver Länsstyrelsen vad man inte anser vara lämpligt inom de respektive LIS-områdena:

1. **Sätra.** Det är inte lämpligt med boende som kan omvandlas till privat boende på sikt, ex. övernattingsstugor utmed Viken, söder om vägen. Detsamma gäller närmast vattnet utmed Edsån.
2. **Gammalruds brygga.** LIS ska inte omfatta byggnader som kan omvandlas till enskilt boende.
3. **Näs.** Länsstyrelsen anser också att inget enskilt boende nedanför vägen. Det är också viktigt med "släpp" ned mot strandområdet uppåt genom skogen på ett antal platser.
4. **Brosundet.** Inga övernattingsstugor på västra sidan och inte närmast vattnet på andra sidan heller.
5. **Strömsnäs camping.** Eventuella fasta platser för husvagnar, villavagnar, stugor inom campingen ska förläggas i de bakre delarna av campingen från sjön sett. Staket och andra markeringar kring husvagnar, villavagnar och stugor ska inte tillåtas.

6. **Forsvik.** Byggnader för verksamheter och turism ska prioriteras i nära anslutning till vattnet. Privata boenden ska hållas ifrån de närmaste strandområdena.
7. **Skackan.** Övernattningsstugor ska placeras med ordentlig fri passage till stranden, så att de inte vid eventuell överlåtelse till privat ägo kommer att medföra en privatisering av strandområdet.
8. **Breviks camping.** Ska säkerställas att inte fasta platser för husvagnar, villavagnar o dyl. med ev. omgivande staket och markeringar hamnar närmast sjön.
9. **Klangahamn.** Endast byggnader för verksamhet. Inga boenden.
10. **Löväsen och Bygget.** Övernattningsstugor ska placeras så att det inte kan medföra avstängning av strandområdet vid ev. överlåtelse till privat ägo.
11. **Boviken.** Länsstyrelsen håller med om att lövskog med höga naturvärden och det närmaste strandområdet ska hållas fritt från ny bebyggelse.

Del 3 innehåller flertal bildreferenser som är olämpliga på grund av att de är omöjliga att genomföra sett ur ett strandskyddsperspektiv. Det är hus alldeles i vattenbrynet eller nere på sandstränder, badflottar med privata möbler på osv. Länsstyrelsen anser att kommunen på detta sätt ger felaktiga signaler till de som berörs av sammanhanget.

Nästa skede för de utpekade LIS-områdena är att dessa ska detaljplanläggas och bli föremål för allmänhetens och myndigheters granskning.

Mellankommunala frågor

Länsstyrelsen bedömer att den i planen föreslagna mark- och vattenanvändning som även berör andra kommuner kan samordnas på lämpligt sätt. Mariestads kommun framför synpunkter beträffande vikten av väg 202 (Töreboda – Karlsborg) för utveckling av turism, kopplingen till Västra Stambanan och pendeltrafik, gång- och cykeltrafik, kollektivtrafik och beredband samt besöksnäringens utvecklingen utmed Göta Kanal med uppmärksamhet kring Forsvik och Karlsborgs tätort.

Samverkan över kommungräns i olika angelägenheter gynnar som regel en kommuns utveckling. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att den fortsatta planeringen av en hållbar transportinfrastruktur sker i dialog med Skaraborgs kommunalförbund, Västra Götalandsregionen och Trafikverket samt berörda grannkommuner.

Hälsa och säkerhet

Planen har bearbetats och kompletterats vad gäller hälsa och säkerhet inklusive klimatfrågor sedan samrådsskedet. Länsstyrelsen har följande kommentarer.

Under rubriken Farligt gods och vägtrafik (Avsnitt 11. Hälsa och säkerhet) framgår det att väg 49 är anvisad som sekundär transportled för farligt gods.

Det framgår däremot inte att detta även gäller väg 202. I ställningstagandet framgår att kommunen ska verka för att säkerheten i trafiken ska förbättras genom olika åtgärder. Länsstyrelsen saknar ett ställningstagande hur kommunen i planprocessen ska hantera risker från transporter med farligt gods. Länsstyrelsen anser att riskhanteringsprocessen ska beaktas inom 150 meter från en transportled för farligt gods, vilket framgår av Länsstyrelsens riskpolicy som hänvisades till i samrådsskedet. Länsstyrelsen föreslår att kommunen följer de rekommendationer om hantering av risker kring transportleder med farligt gods som ges i dokumentet.

I samrådsskedet tog Länsstyrelsen upp att det finns två verksamheter inom kommunen som är klassade som så kallad farlig verksamhet enligt 2 kap 4 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Dessa är Nammo Vanäsverken och FMV provplats Karlsborg (VoVC försöksplats). Verksamheterna finns omnämnda under rubriken Totalförsvaret, Försvarsnära verksamhet. Där framgår att bullerstörningarna är små från Nammo Vanäsverken, men det framgår inte om det finns ett behov av skyddsavstånd till verksamheten med tanke på personsäkerhet. Det framgår inte heller om det finns behov av skyddsavstånd till FMV provplats med tanke på personsäkerhet. I avsnittet Hälsa och säkerhet, under rubriken Försvarsrelaterad verksamhet, kunde det framgått att verksamheterna är klassade som farlig verksamhet och om det finns ett behov av skyddsavstånd. Vid etablering i närheten av verksamheterna bör detta uppmärksammas. Skyddsavstånden kan utgöra en begränsning av markanvändningen i närheten och även begränsa utbyggnadsmöjligheter för verksamheten.

I övrigt bedöms inte att planen medföra några sådana problem avseende människors hälsa eller säkerhet.

Hälsa- och säkerhetsaspekter kan dock behöva studeras ytterligare i efterföljande planering för att utreda om en prövning enligt 12 kap PBL kan bli aktuell.

Råd och synpunkter i övrigt

Planförslaget har tyngdpunkt på att beskriva centralortens utveckling men redovisar även de allmänna intressena samt de mindre tätorternas utveckling. Sammantaget utgör föreliggande handling ett bra förslag till en visionär översiktsplan och mål och ställningstaganden i den är övervägande väl redovisade.

Till planen hör kartor med framtida mark- och vattenanvändnings samt en hänsynkarta med bestämmelser och allmänna intressen. En separat miljökonsekvensbeskrivning redovisas också. Hänvisning görs till ett flertal kommunala dokument som del av planeringsunderlaget.

Trafikverket har framfört synpunkter på planen som bör beaktas i planen. Några synpunkter tas upp här men i övrigt hänvisas till yttrandet som bifogas. De transportpolitiska målen finns inte beskrivna. Kommunens ställningstagande för Karlsborgsbanan saknas.

För att höja hastigheten på en väg till över 80 km/h krävs mittseparering. Om kommunen anser att väg 49 även norr om Karlsborg ska ha målstandard 100 km/h bör detta beskrivas i översiktsplanen. Influensområdet för sjöfarten (kopplat till riksintresset) är 2 km från Vättern och 1 km från Göta kanal.

Länsstyrelsen anser att det är väldigt bra att Karlsborgs kommun har tagit fram en VA-plan som tar ett helhetsgrepp på VA-situationen inom kommunen. VA-planen innehåller dessutom en handlingsplan för 2013-2020. Vad som är önskvärt är att en motsvarande plan och handlingsplan för dagvatten arbetas fram av kommunen. För Karlsborgs tätort är dagvatten svårhanterbart och angeläget att arbeta med. I handlingarna framgår att kommunen avser att arbeta med förorenad mark och åtgärder därtill. Det vore önskvärt med en handlingsplan som redogör hur detta ska kunna åstadkommas.

I handlingarna står angående Vätterns och skyddsföreskrifterna att beslut ska fattas under 2013. Det beslutet är taget och hänsyn ska tas till föreskrifterna.

Vidare kan nämnas det att från 1 jan 2014 har kulturminneslagen ändrats och heter numera kulturmiljölagen. Förändringarna avser i första hand fornlämningar – Den 1 januari 2014 trädde kulturmiljölagen (1988:950) i sin nya lydelse i kraft. På Riksantikvarieämbetets webbplats kan ni läsa mer om de förändringar som lagen innebär.

Kommunen har en bra ansats när det gäller Miljökvalitetsnormer (MKN) för vatten.

De synpunkter och krav som Länsstyrelsen tidigare framfört i ett samrådsyttrande daterat den 11 april 2013 har i stort beaktats respektive tillgodosetts.

Andra statliga sektorsmyndigheter, som i samrådsskedet framfört synpunkter, har efter bearbetning av planförslaget beretts tillfälle till förnyade ställningstaganden. Nu inkomna yttranden från sådana myndigheter överlämnas till kommunen tillsammans med detta granskningsyttrande för kännedom.

Beredning, deltagande

Detta granskningsyttrande har beslutats av länsöverdirektör Agneta Kores efter föredragning av arkitekt Mehdi Vaziri. I den slutliga handläggningen har även, samhällbyggnadsdirektör, Christer Abrahamsson, företrädare för miljöskydds-enheten, Carina Nyhammer, kulturmiljö-enheten, Åsa Algotsson, naturvårds-enheten, Kristina Höök Patriksson, vattenvårds-enheten, Malin Fridström och enheten för skydd och säkerhet, Bodil Samuelsson deltagit. Granskningsyttrandet utgör statens samlade uppfattning om planen vad gäller Länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 12 kap PBL i ett senare planeringskedje.

Agneta Kores

Mehdi Vaziri

Yttranden för kännedom från:

Försvarsmakten
Trafikverket

Kopia till:

Boverket
Trafikverket
Västra Götalands Regionen
Försvarsmakten
PTS
Energimyndigheten
Statens Geotekniska Institut
Skogsstyrelsen, Västra Götaland
Lantmäterimyndigheten
Svenska Kraftnät
Vattenfall Eldistribution AB

Kommunstyrelsen i:
Mariestads kommun
Askersunds kommun
Töreboda kommun
Skövde kommun
Motala kommun
Vadstena kommun

Länsstyrelsen/
Agneta Kores, länsöverdirektör
Christer Abrahamsson,
Samhällsbyggnadsdirektör
Karin Slättberg, funktionschef ärende
Helena Carling, funktionschef strategi

Enheten för skydd och säkerhet,
Bodil Samuelsson
Kulturmiljö-enheten, Åsa Algotsson
Miljöskydds-enheten, Carina Nyhammer
Naturvårds-enheten,
Kristina Höök Patriksson
Vattenvårds-enheten, Malin Fridström

Samhällsbyggnads-enheten enligt
Expeditionslista

Kommunfullmäktige

Sammanträdesdatum
2014-09-23**KF § 106 Förslag till Översiktsplan 2020 för Karlsborgs kommun**

Dnr 232.2011

Kommunfullmäktiges beslut

Kommunfullmäktige godkänner förslaget till Översiktsplan 2020, med tillhörande genomförandestrategi samt VA-plan för Karlsborgs kommun (bil. 50).

Sammanfattning

Översiktsplanen och tillhörande VA-plan har varit föremål för granskning under tiden 2014-02-10 till och med 2014-04-11. Under granskningstiden har 25 yttranden kommit in till byggnadsnämnden

Många instanser är positiva till planens upplägg och innehåll. Yttrandena visar dock att den kan förbättras genom komplettering och bearbetning av vissa frågor. Bl.a. ska planens beskrivning av möjligheterna att bygga bostäder inom vissa områden med hänsyn till försvarets verksamhet revideras enligt den överenskommelse som träffats med försvaret under granskningsskedet.

I översiktsplanen redovisas tre alternativ för väg 49 genom centralorten.

Nils Björling, AIM arkitekter, informerar i ärendet.

Förslag på sammanträdet

Anders Lundgren (C): Bifall till kommunstyrelsens förslag.

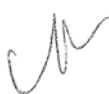
Beslutsunderlag

Kommunstyrelsen, Protokoll § 75, 2014-09-10
Byggnadsnämndens arbetsutskott, Beslut 2014-08-18
Kartingenjör Anita Spetz, Tjänsteskrivelse, 2014-05-21
Översiktsplan 2020, Antagandehandling, 2014-05-28
Översiktsplan 2020

Beslutet ska sändas till

Byggnadsnämnden
AIM arkitekter

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Utgångspunkten för den nya översiktsplanen för Karlsborgs kommun är dokumentet *Vision 2020*. Här pekas fyra prioriterade insatsområden ut; Leva och bo, kommunikationer, upplevelser och Karlsborgs centrum.

Översiktsplanens syfte är dels att redovisa hur hänsyn tas till riksintressen, förordningar och övriga planeringsförutsättningar, dels att vara ett av flera verktyg för kommunen att nå sin vision.

**Karlsborgs
kommun**

Karlsborgs kommun

546 82 Karlsborg

Besöksadress: Storgatan 16

0505-170 00

karlsborg.kommun@karlsborg.se

www.karlsborg.se